

Crna Gora
SAVJET AGENCIJE ZA ELEKTRONSKE MEDIJE
Broj: 01 – 436
Podgorica, 09.04.2012. godine

IZVJEŠTAJ O RADU
AGENCIJE ZA ELEKTRONSKE MEDIJE
ZA 2011. GODINU

Podgorica, april 2012. godine

S A D R Ž A J:

UVOD	3
RAZVOJ I IMPLEMENTACIJA ZAKONSKOG I PODZAKONSKOG OKVIRA OD ZNAČAJA ZA AVM SEKTOR	4
NADZOR NAD PRIMJENOM ZAKONA O ELEKTRONSKIM MEDIJIMA	14
STANJE TRŽIŠTA USLUGA DISTRIBUCIJE RADIO I TELEVIZIJSKIH PROGRAMA DO KRAJNJIH KORISNIKA	24
UČEŠĆE U AKTIVNOSTIMA OD ZNAČAJA ZA AUDIOVIZUELNI MEDIJSKI SEKTOR	27
MEĐUNARODNA SARADNJA	31
JAVNOST RADA	41
FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA U 2011. GODINI	42

UVOD

Dovršavanje višegodišnjeg procesa generalnog preuređenja pravnog okvira u oblasti crnogorske radio-difuzije uzrokovalo je, pored ostalog, da završni koraci u transformaciji rada Agencije za elektronske medije, u skladu sa Zakonom o elektronskim medijima, budu preovlađujući sadržaj njenog rada i u 2011. godini. Zato je težište Plana rada Agencije za 2011. godinu bilo na donošenju niza podzakonskih akata, te stvaranje normativnih i praktičnih pretpostavki za ponovno uspostavljanje finansijske održivosti institucije, kao ključnog uslova za obezbjeđivanje stvarne sistemske pozicije nezavisnog regulatora.

Prilično stihijna i bez dovoljno vizije izvršena radikalna promjena pravnog okvira u sektoru AVM usluga imala je lančani efekat na praktično sve bitne aspekte u ovoj oblasti. Zato je djelovanje Agencije u dobrom dijelu bilo usmjereno na ad hoc neutralisanje negativnih uticaja nekonzistentnih, a ponekad i kontroverznih, rješenja novog pravnog okvira. Tome su doprinijela i neka naknadna zakonska rješenja koja su ozbiljno zaprijetila postepenom „pretvaranju“ agencije u organ državne uprave.

Sredinom godine, izdavanjem odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga (odobrenje za emitovanje i odobrenja za pružanje AVM usluga na zahtjev) imao su dozvola izdatih prema ranijem zakonu, stvoreni su uslovi za uspostavljanje stabilnih izvora finansiranja Agencije. Zbog kompleksne ekonomske situacije sa kojom se suočava veliki broj emitera, naplata prihoda po osnovu naknada za emitovanje bila je ispod planirane, ali time, za sada, nije doveden u pitanje kontinuitet u radu Agencije.

Iako je usvajanje Zakona o digitalnoj radio-difuziji trebalo da ubrza proces prelaska sa analognih na digitalne sisteme emitovanja, zbog kašnjenja u razvoju neophodne infrastrukture za emitovanje signala prvog multipleksa sa nacionalnom pokrivenošću, odložene su aktivnosti vezane za početak simulaksta uključujući raspisivanje javnog konkursa za pristup kapacitetu prvog multipleksa i promocija procesa. Iako predviđen za kraj 2012. godine, odlaganje datuma gašenja analogne televizije se čini potpuno izvjesnim što dodatno komplikuje položaj TV emitera čija odobrenja ističu do kraja tog perioda, a ne postoje uslovi za donošenje odluka i planiranje njihove budućnosti u eri digitalnog emitovanja.

U okviru svojih redovnih aktivnosti u toku 2011. godine, Agencija je pratila realizaciju obaveza pružalaca AVM usluga u oblasti programskih standarda i zaštite autorskog i srodnih prava. Imajući u vidu da su sredinom 2011. godine usvojeni inovirani pravilnici vezani za programske standarde kao i novi Zakon o autorskom i srodnim pravima, Agencija je dio svojih aktivnosti posvetila promociji novih ili revidiranih rješenja kako bi podstakla emitere i operatore da usaglase svoj rad sa njima.

Kao jedan od nosilaca primjene politike u audiovizuelnom sektoru, Agencija za elektronske medije je dala doprinos aktivnostima koje se direktno ili indirektno odnose na audiovizuelni medijski sektor, a posebno izradi izmjena i dopuna Zakona o inspekcijskom nadzoru, Zakona o igrama na sreću, izradi novog Zakona o audiovizuelnoj djelatnosti i sl.

Izveštaj o radu Agencije za elektronske medije za 2011. godinu je dokument koji sadrži informacije o ostvarivanju njenih obaveza direktno propisanih (a najčešće i oročenih) zakonom ili relevantnim podzakonskim aktima. Normativni osnov za izradu Izveštaja čine Zakon o medijima, Zakon o elektronskim medijima, Zakon o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore, Zakon o autorskom i srodnim pravima i Zakon o elektronskim komunikacijama, kao i usvojeni Finansijski plan i Plan rada Agencije za 2011. godinu.

Ovim izvještajem predstavljene su sve aktivnosti Agencije vezane prvenstveno za stvaranje normativnih osnova za ponovno uspostavljanje ekonomske održivosti institucije i svi ostali poslovi koji su obavljani u 2011. godini, a koji su bili od strateškog značaja za blagovremenu i uspješnu implementaciju Zakona o elektronskim medijima i usvajanje i primjenu evropskih standarda u ovoj oblasti u Crnoj Gori.

RAZVOJ I IMPLEMENTACIJA ZAKONSKOG I PODZAKONSKOG OKVIRA OD ZNAČAJA ZA AVM SEKTOR

1. Implementacija Zakona o elektronskim medijima

Rad i funkcionisanje Agencije za elektronske medije u toku 2011. godine su protekli u znaku usaglašavanja rada sa rješenjima sadržanim u Zakonu o elektronskim medijima ("Sl. list CG", br. 46/10, 40/11 i 53/11). Važan segment ovog zakona predstavlja okvir koji definiše poziciju, prava i obaveze Agencije za elektronske medije (u daljem tekstu: Agencija) kao nezavisnog regulatornog organa za oblast audiovizuelnih medijskih usuga (u daljem tekstu: AVM usluga), koji vrši javna ovlaštenja u skladu sa zakonom.

Početak 2011. godine počeo je sa radom Savjet Agencije za elektronske medije usvajanjem Statuta Agencije, Poslovnika o radu Savjeta Agencije za elektronske medije i Kodeksa ponašanja u Agenciji.

Saglasno prelaznim i završnim odredbama ovog zakona (član 149), Agencija za radio-difuziju je nastavila sa radom kao Agencija za elektronske medije, koja je preuzela zaposlene, sredstva, opremu, prava i obaveze Agencije formirane 2003. godine.

Po osnovu sprovedenog javnog konkursa, Savjet Agencije za elektronske medije (u daljem tekstu: Savjet Agencije), na sjednici održanoj 17.02.2011.godine, donio je Odluku o izboru direktora Agencije za elektronske medije.

Polazeći od rješenja sadržanih u novom Zakonu, Savjet Agencije je, na predlog direktora Agencije, donio Finansijski plan i Plan rada Agencije za 2011. godinu (dostupni na veb sajtu Agencije www.ardcg.org). Saglasno izmjenama Zakona o elektronskim medijima iz novembra 2011. godine, Skupština Crne Gore je donijela Odluku o usvajanju Finansijskog plana sa Programom rada Agencije za elektronske medije za 2012. godinu ("Sl. list CG", br. 64/11).

*

* *

U skladu sa svojim zakonskim nadležnostima Agencija donosi opšte i pojedinačne akte kojima se bliže uređuju prava i obaveze pružalaca AVM usluga i elektronskih publikacija (član 45 Zakona). Pri tome, Agencija je dužna da u pripremi ovakvih akata, tekst nacрта objavi na svom veb sajtu i uputi poziv svim zainteresovanim subjektima da iznesu primjedbe, predloge i sugestije u roku koji ne može biti kraći od 15 dana.

U skladu sa dobrom praksom iz ranijeg perioda rada, prilikom donošenja ovakvih dokumenata, u okviru ovih konsultativnih aktivnosti, Agencija je organizovala i posebne tematske skupove i razgovore sa predstavnicima medija, profesionalnih i stručnih udruženja, nevladinih organizacija, stručnjaka za pojedine specijalističke oblasti i segmente problematike, nadležnih državnih organa, međunarodnih institucija, fizičkih i pravnih lica. Ove aktivnosti su doprinijele da se dođe do kvalitetnih, primjenjivih i održivih rješenja.

Tako je, 21. juna 2011. godine, Agencija organizovala **Okrugli sto na temu "Nacrt pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima u Crnoj Gori"**, a 1. jula 2011. godine **Okrugli sto na temu "Nacrt pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama"**. Imajući u vidu obim, karakter i značaj promjena koje su donosila predložena podzakonska akta, učesnici okruglih stolova saglasili su se da bi bilo korisno održati slično savjetovanje i nakon usvajanja ovih propisa, na kojem će se izvršiti razmjena mišljenja u cilju otklanjanja potencijalnih nejasnoća i nedoumica i stvaranja uslova za njihovu potpunu i dosljednu primjenu.

U toku javne rasprave, Agencija je 30. juna 2011. godine organizovala **Okrugli sto posvećen Nacrtu pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev**. Na ovom skupu učešće su uzeli predstavnici KDS/IPTV/DTH/MMDS operatora, njihovih udruženja, Ministarstva kulture i drugih nadležnih institucija.

U skladu sa članom 45 Zakona o elektronskim medijima i usvojenim Planom rada za 2011. godinu, **Savjet Agencije je usvojio sljedeća podzakonska akta** kojima se bliže uređuju prava i obaveze pružalaca AVM usluga i elektronskih publikacija:

✚ **Pravilnik o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu izdatih odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga** ("Sl. list CG", br. 25/11). Pravilnikom se propisuju način obračuna, visina, kao i način plaćanja naknada za pružaoce AVM usluga. On daje transparentne i objektivne modele obračuna naknada za emitovanje i naknada za pružanje AVM usluga na zahtjev.

Naknade za emitovanje se utvrđuju u odnosu na veličinu zone pokrivanja, atraktivnost područja unutar zone pokrivanja, vrstu elektronskog medija i platformu za emitovanje programa. Pri tome, ukoliko emiter zbog emitovanja posredstvom različitih platformi ima zonu servisa veću od zone servisa definisane dodijeljenim radio-difuznim frekvencijama, godišnja naknada se utvrđuje kao zbir (1) godišnje naknade za emitovanje putem sistema zemaljske radio-difuzije i (2) godišnje naknade za emitovanje posredstvom kablovskog ili MMDS sistema, javne fiksne ili mobilne mreže elektronskih komunikacija, satelitskog distribucionog sistema ili drugih mreža elektronskih komunikacija, za zonu servisa koja nije obuhvaćena zemaljskom radio-difuzijom. Predviđeno je da se sama godišnja naknada za emitovanje programa utvrđuje primjenom formule u kojoj je glavni faktor koeficijent „godišnja osnovica“ koju, posebnom odlukom, utvrđuje Savjet Agencije prilikom usvajanja Finansijskog plana za određenu godinu.

Model obračuna naknada za pružanje AVM usluga na zahtjev predviđa dvije varijante. Za period do kraja kalendarske godine u kojoj je započeo pružanje usluge posredstvom određene elektronske komunikacione mreže (tehnološke platforme), naknada se utvrđuje primjenom formule u kojoj osim već pomenutog koeficijenta „godišnja naknada“ faktori koji utiču na njenu visinu su pregled opština koje ulaze u zonu pokrivanja i broj mjeseci do kraja kalendarske godine. Za drugu i sve ostale godine korišćenja odobrenja, ova naknada se utvrđuje kao procenat godišnjeg prihoda pružaoca usluge ostvarenog, po tom osnovu, tokom prethodne kalendarske godine za tekuću godinu. Ovaj procenat utvrđuje, posebnom odlukom, Savjet Agencije prilikom usvajanja Finansijskog plana za određenu godinu. Pri tome, predviđeno je da u godišnji prihod koji služi za obračun naknade ne ulazi prihod od prodaje/zakupa opreme namijenjene za prijem AVM usluge na zahtjev, što podrazumijeva razdvajanje stavki prihoda od usluge i prihoda od opreme u finansijskim izvještajima i bruto bilansu pružaoca usluge za prethodnu kalendarsku godinu.

✚ **Pravilnik o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za emitovanje** („Službeni list CG”, br. 33/11). Svrha ovog pravilnika je da doprinese zaštiti medijskog pluralizma, javnog interesa i ravnopravne i efikasne konkurencije na tržištu elektronskih medija. Njime su detaljnije propisane procedure, uslovi i način izdavanja odobrenja za emitovanje, odnosno emitovanje opštih ili specijalizovanih radijskih ili televizijskih programa.

Posebno je važno istaći da se procedura izdavanja odobrenja, u slučajevima kada se ne predviđa korišćenje radio-difuznih frekvencija kao ograničenog resursa, svodi na jednostavnu proceduru u kojoj je dovoljno podnijeti uredno i potpuno popunjen obrazac sa pratećom dokumentacijom. Time je u značajnoj mjeri pojednostavljena procedura dobijanja odobrenja kao i uslovi za početak rada emitera. S obzirom na rastući trend tražnje za

uslugama distribucije radio i TV programa posredstvom sistema koji se ne oslanjaju na zemaljsku radio-difuziju (KDS/IPTV/DTH/MMDS), stvaraju se povoljnije mogućnosti za brži i jednostavniji pristup značajnom dijelu medijskog tržišta.

Sa druge strane, pravo na korišćenje radio-difuznih frekvencija dodjeljuje se na osnovu javnog konkursa koji raspisuje Savjet Agencije, uzimajući u obzir objektivne i mjerljive kriterijume vezane za obim i strukturu programskih sadržaja podnosioca prijave (raznovrsnost, učešće sopstvene proizvodnje, lokalnih tematskih sadržaja, evropskih audiovizuelnih radova, nezavisne produkcije) i finansijske pokazatelje vezane za mogućnost rentabilnog poslovanja i opstanka na tržištu.

Odobrenje za emitovanje izdaje direktor Agencije, na osnovu podnesenog zahtjeva ako se ne namjeravaju koristiti radio-difuzne frekvencije odnosno na osnovu odluke Savjeta Agencije o dodjeli prava na korišćenje frekvencija.

Novinu u odnosu na raniji period predstavlja rješenje Zakona o elektronskim medijima iz 2010. godine kojim je predviđeno (član 109) da se odobrenje za emitovanje može, privremeno ili trajno, ustupati, iznajmljivati ili na drugi način prenijeti, uz saglasnost Savjeta Agencije. Pravilnikom je i ova procedura razrađena, kako bi se obezbijedila zaštita interesa u korišćenju ograničenog resursa i obezbijedila konkurencija na tržištu, ali i omogućila što efikasnija upotreba pojedinih frekvencija. Pravilnikom je predviđeno da Savjet Agencije može emiteru uskratiti saglasnost za prenošenje odobrenja za emitovanje, ukoliko bi se prenosom odobrenja:

- stvorila nedozvoljena medijska koncentracija u smislu člana 132 i 133 Zakona o elektronskim medijima ili
- među njegovim osnivačima pojavila i strana pravna lica registrovana u zemljama u kojima nije moguće utvrditi porijeklo osnivačkog kapitala;
- kao emiter pojavila politička stranka, organizacija ili koalicija, kao i pravno lice čiji je osnivač politička stranka, organizacija ili koalicija.

 Pravilnik o posebnim tehničkim, prostornim i kadrovskim uslovima za obavljanje djelatnosti proizvodnje i emitovanja radijskog i televizijskog programa („Službeni list CG”, br. 33/11), propisuje ove uslove, kao i proceduru njihovog utvrđivanja i način vođenja evidencije emitovanog programa. Provjera ispunjenosti ovih uslova sprovodi se u okviru redovnog inspeksijskog nadzora, nakon izdavanja odobrenja za emitovanje.

 Pravilnik o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev („Službeni list CG”, br. 33/11). U skladu sa novim zakonom, ovaj pravilnik na sveobuhvatan način detaljnije razrađuje procedure za izdavanje odobrenja za distribuciju radio i TV programa do krajnjih korisnika posredstvom različitih tehnoloških platformi (kabl/satelit/IP/MMDS/DVB-T), kao AVM usluge na zahtjev. I u ovom slučaju prepoznaje se značaj efikasnog raspolaganja radio-frekventnim spektrom pa se za sticanje prava na ovaj resurs predviđa sprovođenje javnog konkursa od strane Savjeta Agencije.

Odobrenje za pružanje AVM usluga na zahtjev izdaje direktor Agencije, na osnovu podnesenog zahtjeva ako se ne namjeravaju koristiti radio frekvencije odnosno na osnovu odluke Savjeta Agencije o dodjeli prava na korišćenje frekvencija.

 Pravilnik o programskim standardima u elektronskim medijima („Službeni list CG”, br. 35/11). Osnovni cilj pravilnika je obezbjeđivanje dosljedne primjene Zakona o elektronskim medijima i profesionalnih standarda u programima elektronskih medija u Crnoj Gori i doprinos slobodnom, istinitom, cjelovitom, nepristrasnom i blagovremenom informisanju

javnosti; poštovanju i promociji osnovnih ljudskih prava i sloboda, demokratskih vrijednosti i institucija i pluralizma ideja; unapređenju kulture javnog dijaloga i poštovanju jezičkih standarda. Njime su posebno obrađeni standardi vezani za:

- zaštitu privatnosti,
- izbjegavanje uvredljivog jezika i govora mržnje,
- zaštitu maloljetnika,
- pisano i zvučno upozorenje i grafičke oznake sadržaja koji mogu ugroziti fizički, zdravstveni, moralni, mentalni, intelektualni, emocionalni i socijalni razvoj maloljetnika,
- poštovanje suda i tajnost postupka,
- religiju u programima elektronskih medija,
- parapsihologiju, nadriljekarstvo i proricanje sudbine,
- jezik i jezička pravila u programima elektronskih medija,
- učešće publike u programima elektronskih medija,
- emitovanje repriziranih sadržaja i arhivskih materijala.

 Pravilnik o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama („Službeni list CG”, br. 36/11) propisuje standarde, uslove i kvote za oglašavanje, telešoping i sponzorstvo u programima elektronskih medija i u elektronskim publikacijama, u skladu sa Zakonom o medijima, Zakonom o elektronskim medijima i drugim domaćim i međunarodnim dokumentima. Pružanje ovih usluga je slobodno, uz ista prava i obaveze domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica, a odredbe ovog pravilnika shodno se primjenjuju na radijske i na televizijske programe i elektronske publikacije. Pravilnikom su posebno obrađeni standardi vezani za:

- obaveze oglašivača i sponzora,
- sprječavanje prikrivene, prevarne i upoređujuće komercijalne audiovizuelne komunikacije
- sprječavanje zloupotrebe povjerenja,
- zaštitu životne sredine,
- zaštitu maloljetnika,
- ljekove, medicinska sredstva i postupke i metode liječenja,
- alkoholna pića,
- duvan,
- raspoređivanje oglašavanja i telešopinga,
- prekide programa,
- oglašavanje na dijelu ekrana, telepromociju i virtuelno oglašavanje,
- televizijske kanale za oglašavanje, telešoping i samopromociju,
- sponzorstvo,
- pružanje ovih usluga u sklopu preuzetih programa,
- zaštitu primaoca oglasnih poruka.

Svi ovi akti su objavljeni u „Službenom listu Crne Gore” i na veb sajtu Agencije www.ardcg.org.

Polazeći od preporuka dobijenih u konsultativnom postupku prije njihovog usvajanja, Agencija je u septembru 2011. godine organizovala za predstavnike elektronskih medija **savjetovanje na temu “Implementacija Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima i Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama”**.

Sprovedene konsultacije i organizovani skupovi pokazuju postojanje interesa određenog broja pružalaca AVM usluga da se aktivno uključe u proces pripreme podzakonskih akata od značaja za ostvarivanje i realizaciju njihovih prava i obaveza kod Agencije. Takođe, ove aktivnosti ukazuju na značajne potrebe pružalaca AVM usluga kad je riječ o detaljnijem poznavanju i načinima primjene programskih standarda. To je posebno izraženo u oblasti zaštite maloljetnika, standarda vezanih za oglašavanje i druge vidove komercijalnih audiovizuelnih komunikacija, kao i autorskog i srodnih prava.

*

* *

U cilju usaglašavanja rada Agencije sa Zakonom o elektronskim medijima i novim Statutom Agencije:

✚ Savjet Agencije je donio sljedeće akte:

- **Poslovnik o radu Savjeta Agencije za elektronske medije** (akt br. 01–91 od 02.02.2011.g.) kojim su uređeni organizacija i način rada Savjeta Agencije i druga pitanja od značaja za njegovo djelovanje i rad.
- **Kodeks ponašanja u Agenciji za elektronske medije** (akt br. 01–177 od 01.03.2011.g.) kojim je definisan skup standarda i pravila ponašanja koji se odnose na članove Savjeta Agencije, zaposlene u Agenciji i lica angažovana za obavljanje privremenih poslova u vršenju aktivnosti iz nadležnosti Agencije, kao i prema građanima i u međusobnim odnosima zaposlenih.
- na predlog direktora Agencije, **Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji za elektronske medije** (akt br. 01–378 od 24.03.2011.g.). Ovim aktom su utvrđeni organizacioni djelovi Agencije, vrsta poslova, vrsta i stepen stručne spreme i drugi posebni uslovi za rad na tim poslovima. Saglasno tome, za izvršavanje poslova i zadataka iz djelokruga rada Agencije predviđena su dva sektora: Sektor za pravne i ekonomske poslove (Odjeljenje za pravne poslove, Odjeljenje za ekonomske poslove i Odjeljenje za zajedničke poslove) i Sektor za monitoring (Odjeljenje za radio-monitoring i Odjeljenje za TV monitoring). Pravilnikom su u Agenciji sistematizovani zadaci i poslovi za ukupno 17 radnih mjesta, uključujući mjesto direktora. Iako je postojala potreba povećanja broja izvršilaca u Sektoru za monitoring, zbog nepovoljne finansijske situacije u kojoj se nalazila Agencija već dvije godine, Savjet Agencije je odlučio da se tek nakon uspostavljanja stabilnih izvora finansiranja preispita mogućnost povećanja broja stalno angažovanih lica u Agenciji. Zbog toga je u toku 2011. godine potreba za povećanim brojem izvršilaca prevaziđena angažovanjem lica na određeno vrijeme (pripravnika).

✚ direktor Agencije je donio sljedeće akte:

- **Kolektivni ugovor Agencije za elektronske medije** (akt br. 02–435 od 04.04.2011.g.). Ovaj ugovor je zaključen između direktora Agencije i Sindikalne organizacije Agencije

za elektronske medije - Podgorica i on uređuje, u skladu sa zakonom i Opštim kolektivnim ugovorom, prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Agenciji, prava, obaveze i odgovornosti poslodavca kao i međusobna prava i obaveze ugovornih strana.

- **Pravilnik o naknadama putnih i drugih troškova članova Savjeta Agencije i zaposlenih u Agenciji za elektronske medije** (akt br. 02-1442 od 23.12.2011.g.). Ovim pravilnikom utvrđuju se uslovi, način ostvarivanja i visina naknada putnih i drugih troškova članova Savjeta Agencije i zaposlenih u Agenciji i predviđa shodnu primjenu odredbi Uredbe o naknadi troškova državnim službenicima i namještenicima ("Sl. list CG", br. 57/11).
- **Pravilnik o obavljanju finansijskih i računovodstvenih poslova u Agenciji za elektronske medije** (akt br. 01-1450 od 26.12.2011.g.). Ovim Pravilnikom je uređeno: vođenje poslovnih knjiga, formiranje, cirkulacija i knjiženje knjigovodstvenih isprava, sadržaj konta Kontnog plana, iskazivanje imovine i način obračuna amortizacije osnovnih sredstava, pripremanje finansijskih iskaza i poslovnih izvještaja, sprovođenje revizije finansijskih iskaza (godišnjih računa), sprovođenje popisa imovine i obaveza Agencije i druga pitanja koja se odnose na računovodstvo Agencije.
- **Uputstvo za pristup informacijama u posjedu Agencije za elektronske medije** (akt br. 02-1449 od 26.12.2011.g.). Ovim uputstvom se uređuju prava na pristup informacijama od javnog značaja kojima raspolaže Agencija, radi ostvarenja i zaštite interesa javnosti da zna.
- **Odluka o korišćenju službenih vozila u Agenciji za elektronske medije** (akt br. 01-1455 od 27.12.2011.g.). Ovom odlukom uređuju se uslovi i način korišćenja službenih vozila u svojini Agencije, kao i prava, obaveze i postupanja zaposlenih u Agenciji u vezi sa korišćenjem službenih vozila.

*

*   *

Početkom novembra 2011. godine, Skupština Crne Gore je, po hitnoj proceduri, usvojila **izmjene i dopune Zakona o elektronskim medijima** („Sl.list Crne Gore“, br. 53/11). Stupanjem na snagu ove izmjene, prestao je da važi član 159 stav 1 alineja 2 ovog zakona, čime su vraćene na snagu odredbe Zakona o budžetu, u dijelu koji se odnosi na Agenciju za elektronske medije. To, pored ostalog, ima za posljedicu nejasan i nedefinisan okvir kada su u pitanju nadležnosti i obaveze organa Agencije povodom usvajanja njenih godišnjih finansijskih planova i izvještaja. Prema mišljenju Agencije, takvo rješenje rezultat je nedovoljnog razumijevanja institucije nezavisnog regulatora u oblasti audiovizuelnih usluga i potrebe da njegova pozicija bude u skladu sa međunarodnim standardima.

Analizom usvojene zakonske izmjene može se doći do zaključka da se po pitanju finansijskih planova i izvještaja Agencije za elektronske medije, Zakon o budžetu i Zakon o elektronskim medijima dovode u oštru koliziju, jer propisuju različite procedure za njihovo usvajanje (nadležni organ i rokove). Samim tim, ostao je nedefinisan cijeli niz važnih proceduralnih pitanja, posebno onih koja se tiču odgovornosti i posljedica u slučaju neusvajanja ovih akata od strane Skupštine Crne Gore. Agencija za elektronske medije je mišljenja da su način donošenja (bez javne rasprave i po hitnoj proceduri koja se teško može opravdati) i sadržaj usvojenih izmjena Zakona, korak u smjeru koji ne govori u prilog posvećenosti nadležnih državni organa stvaranju uslova za stabilno i nezavisno funkcionisanje regulatora u oblasti slobode medija i slobode izražavanja.

Imajući u vidu navedeno, Agencija je pozvala predsjednike Vlade i Skupštine Crne Gore da preispitaju svoj odnos prema usvajanju i implementaciji zakonske regulative u oblasti elektronskih medija i pokrenu proceduru za stavljanje van snage sporne izmjene Zakona o elektronskim medijima.

2. Implementacija Zakona o digitalizaciji

Usvajanjem Zakona o digitalnoj radio-difuziji¹, u julu 2011. godine, stvoreni su normativni uslovi za intenziviranje procesa digitalizacije emitovanja. Međutim, osim definisanja rokova i pojedinih pitanja koja se odnose na prvu mrežu digitalne zemaljske radio-difuzije, zakon nije obezbijedio dobru osnovu za sveobuhvatno sprovođenje procesa prelaska sa analogne na digitalnu radio-difuziju.

Tako ni procedura dodjele prava na MUX (za operatora multipleksa kao pružaoca AVN usluge na zahtjev) i prava na pristup kapacitetima multipleksa (za emitere), koji su neophodni kako bi se otpočelo korišćenje digitalne platforme za emitovanje odnosno distribuciju radio i TV programa, nije detaljno obrađena zakonom. Zbog toga će ovi postupci biti sprovedeni u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o elektronskim medijima i Zakonom o elektronskim komunikacijama.

Bez obaveze učesća na javnom konkursu, Zakonom o digitalnoj radio-difuziji su dodijeljena sljedeća prava odnosno status:

- Radio-difuznom centru Crne Gore, status operatora prvog MUXa i prve mreže sa pokrivanjem cjelokupne teritorije Crne Gore,
- Radio-televiziji Crne Gore, pravo pristupa prvom MUXu sa nacionalnim pokrivanjem za prenos i emitovanje dva televizijska programa nacionalnog javnog emitera u standardnom kvalitetu slike (SDTV),
- lokalnim javnim emiterima pravo pristupa MUXu sa lokalnim pokrivanjem za emitovanje njihovog programa na teritoriji jedinice lokalne samouprave.

Svi ostali emiteri pravo na pristup kapacitetima multipleksa stižu na osnovu javnog konkursa koji sprovodi Agencija.

Zakon ne sadrži rješenja kojima bi se emiterima olakšala tranzicija na digitalno emitovanje, kao i neka pitanja koja se tiču lokalnih javnih emitera, a odnose se na izgradnju mreža za emitovanje programa ovih servisa na lokalnom nivou.

Sa druge strane, Zakon je propisao rješenja koja se odnose na način i dinamiku uvođenja HDTV (televizije visoke rezolucije) i pitanja standarda za emitovanje, iako nema realnih pokazatelja da li nacionalni javni emiter u zadatim rokovima može otpočeti emitovanje u HDTV formatu. Sve to dovodi u pitanje mogućnost preciziranja parametara koji se odnose na dodjelu kapaciteta u prvom MUX-u digitalne zemaljske radio-difuzije.

Iako se, u sklopu realizacije IPA projekta namijenjenog podršci procesa digitalizacije, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije (kao nadležno za ovu oblast) opredijelilo za DVB-T2 standard emitovanja, to bi omogućilo povećanje broja emitera koji će moći ostvariti pristup kapacitetu prvog MUX-a, ali sa druge strane time se povećava cijena izgradnje mreže i cijena prijemne opreme za krajnje korisnike. Sve to nije prepoznato kao moguće ograničenje za sprovođenje procesa do kraja 2012. godine, pa ne postoje zakonski mehanizmi da se sagledaju posljedice već evidentnog kašnjenja u procesu i preduzmu adekvatne mjere.

---

¹ „Sl. list CG“ br. 42/11.

Posebno ograničavajuću okolnost predstavlja značajno kašnjenje u isporuci i stavljanju u funkciju emisione opreme za prvi MUX, što se finansira iz IPA projekta. U prilog tome govori i spor između Radio-difuznog centra Crne Gore i nadležnog ministarstva, sa jedne i subjekta koji je tenderom izabran za izgradnju i nabavku potrebene opreme za prvi MUX, sa druge strane, o kvalitetu ponuđenog rješenja, kao i referencama i kompetentnosti ponuđača. Zbog toga se može očekivati da će se realizacija prve mreže digitalne zemaljske radio difuzije produžiti i nakon 2012. godine, što krajnji termin i dinamiku za prelazak na digitalnu radio-difuziju čini jako neizvjesnim.

Sve ovo dovelo je do odlaganja donošenja odluke Agencije da tokom 2011. godine sprovede javni konkurs za pristup kapacitetima prvog multipleksa. Organi upravljanja Agencije su ocijenili da bi se na taj način ionako složena situacija dalje iskomplikovala, jer eventualno dodijeljena prava se ne bi mogla koristiti.

Upravo zbog toga Agencija je u više navrata ukazivala na potrebu usvajanja izmjena ovog zakona kojima bi se definisali realniji rokovi za implementaciju i izgradnju sistema i dali odgovori na pitanja namjene prvog multipleksa digitalne televizije, odnosno da li isti koristiti samo za javne servise (bilo u SD ili HDTV formatu) i da li se sa ostatkom kapaciteta može izaći u susret zahtjevima postojećih emitera (za emitovanje njihovih programa u SD rezoluciji).

*

* *

Polazeći od prava i obaveza propisanih Zakonom o elektronskim medijima i Zakonom o elektronskim komunikacijama, Savjet Agencije je dao prethodnu saglasnost (akt br. 01-1104/2 od 23.09.2011. godine) na **Plan raspodjele radio-frekvencija za digitalnu zemaljsku radio-difuziju**², koji je usvojila Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost. Prilikom donošenja odluke o davanju saglasnosti, Savjet Agencije je konstatovao da su Planom utvrđeni tehnički uslovi i način korišćenja pojedinačnih radio-frekvencija i geografskih područja u kojim se koriste frekvencije namijenjene digitalnoj zemaljskoj radio-difuziji, u skladu sa članom 3 Zakona o digitalnoj radio-difuziji. Ovaj dokument sadrži pregled metodologija planiranja kao i najvažnijih parametara koji se odnose na planiranje mreža za digitalnu radio-difuziju, referentnim vrijednostima koje predstavljaju osnovu za planiranje kao i pregled frekvenzijskih dodjela i geografskih područja u vezi sa raspodjelom radio-frekvencija u frekvenzijskim opsezima koji su obuhvaćeni Planom raspodjele. On predstavlja pregled radio-frekvencija i geografskih područja međunarodno iskoordiniranih na Regionalnoj konferenciji o radio-komunikacijama – Ženeva 2006 (RRC-06) i samim tim upisanih u odgovarajuće fragmente plana koji je usvojen na pomenutoj konferenciji (GE06)

U skladu sa Odlukom Savjeta Agencije o davanju saglasnosti na predlog plana, u prelaznim i završnim odredbama ovog dokumenta predviđeno je stavljanje van snage odredbi Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Crnoj Gori ("Službeni list RCG", broj 67/04, 33/05, 06/06, 32/06, 05/07 i "Službeni list Crne Gore" broj 06/08, 31/08, 46/08, 10/10, 23/10, 37/10, 67/10 i 23/11) u dijelu koji se odnosi na frekvenzijske dodjele za analognu televiziju, u skladu sa rokom propisanim članom 16 Zakona o digitalnoj radio-difuziji (za sada je to 31.12.2012. godine). Ova odredba je posebno važna jer ona dodatno ograničava mogućnost korišćenja radio-difuznih frekvencija za analognu televiziju samo do kraja 2012. godine. Zbog toga je produženje krajnjeg roka za gašenje analogne televizije propisanog Zakonom o digitalnoj radio-difuziji neophodno i opravdano u datim okolnostima.

*

* *

---

² "Sl. list CG", br. 55/11.

Zakonom o digitalnoj radio-difuziji predviđen je set **prava i obaveza Radio-difuznog centra Crne Gore** (u daljem tekstu: RDC), kao i rokovi za njihovu realizaciju. Imajući u vidu ulogu koja je ovim zakonom dodijeljena RDCu, kao operatoru prvog multipleksa i prve mreže sa nacionalnim pokrivanjem, od velikog je značaja ispunjavanje svih neophodnih uslova za realizaciju njegovih prava i obaveza.

Saglasno članu 17 Zakona o digitalnoj radio-difuziji, RDC je bio dužan da Agenciji za elektronske medije podnese zahtjev za izdavanje odobrenja za distribuciju audiovizuelnih medijskih usluga saglasno Pravilniku o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Ova obaveza RDCa nije realizovana.

Uz uvažavanje okolnosti u kojima se odvija proces pripreme za prelazak sa analogne na digitalnu radio-difuziju, Agencija je bila opredijeljena da sprovede sve aktivnosti iz svoje nadležnosti kako bi dala doprinos realizaciji ovog kompleksnog procesa.

U tom smislu, održan je sastanak sa predstavnicima RDC-a na kojem su razmotrene aktivnosti i rokovi, kao i do tada ostvareni progres ili izazovi u procesu pripreme ovog privrednog društva za početak TV emitovanja u digitalnoj tehnologiji. Posebna pažnja posvećena je:

- uslovima i mogućnostima RDC-a da vrši prenos i emitovanje dva televizijska programa TVCG u standardnom kvalitetu (SDTV), kao i drugih (komercijalnih) TV programa. Pri tome, posebno važan element predstavlja određivanje broja komercijalnih TV/radio programa kojima će, pored programa RTCG, biti omogućen pristup prvom MUX-u;
- pripremama koje RDC čini kako bi definisao tehničke i finansijske uslove za pristup i korišćenje prve mreže sa pokrivanjem cjelokupne teritorije Crne Gore. U periodu simulkasta, emiteri na određenoj emisionoj lokaciji, koji su stekli pravo na pristup multipleksu, biće oslobođeni plaćanja ove usluge RDC-u ali samo za "lokacije" za koje je emiter dobio odobrenje za emitovanje u analognoj tehnologiji.

Zakonom o digitalnoj radio-difuziji propisano je da je RDC dužan da, najkasnije do 1. jula 2012. godine, posredstvom prve mreže obezbijedi pokrivenost 85% stanovništva (član 17). Pri tome, zakonom je predviđeno (član 10) da će se, u cilju obezbjeđenja uslova za digitalno emitovanje signala nacionalnih javnih radio-difuznih servisa Radio i Televizije Crne Gore:

- Izvršiti izgradnja prve mreže za pokrivanje cjelokupne teritorije Crne Gore, odnosno najmanje 85% stanovništva Crne Gore i
- obezbijediti sredstva za pokriće povećanih troškova za električnu energiju u prelaznom periodu (istovremeni rad analognih i digitalnih zemaljskih sistema) operatoru prve mreže tj. RDC-u.

Zakonom je predviđeno da će pomenuta finansijska sredstva biti obezbijeđena iz Budžeta Crne Gore i drugih izvora finansiranja (donacije Evropske komisije, krediti i dr.). Da bi se ispoštovali propisani rokovi, Agencija je ukazala na veliki značaj blagovremenog definisanja neophodnih sredstava, odgovornih subjekata za njihovo planiranje i obezbjeđivanje u toku 2012. godine.

Kako najveći dio ovih aktivnosti nije realizovan, Agencija nije bila u mogućnosti da definiše objektivne parametre za raspisivanje javnih konkursa za pristup kapacitetu prvog multipleksa. Time jedna od najznačajnijih planiranih aktivnosti u 2011. godini, a koje se odnose na digitalnu radio-difuziju, nije realizovana.

*

* *

Dosadašnje aktivnosti vezane za proces prelaska sa analognih na digitalne sisteme emitovanja, potvrđuju njegovu kompleksnost, značaj njegove blagovremene i kvalitetne koordinacije u prostornom i vremenskom smislu i obezbjeđenja prihvatljivosti za sve učesnike. Upravo imajući to u vidu još 2008. godine, Savjet Agencije za radio-difuziju je usvojio **Strategiju prelaska sa analognih na digitalne radio-difuzne sisteme u Crnoj Gori**. Ona sadrži ciljeve, smjernice i rokove za blagovremeno planiranje i implementaciju neophodnih aktivnosti za efikasno i uspješno sprovođenje procesa digitalizacije TV emitovanja u Crnoj Gori. Strategija je i rezultat brojnih aktivnosti koje je Agencija za radio-difuziju imala u toku pripreme procesa tranzicije sa analogne na digitalnu radio-difuziju, a naročito u periodu dvije sesije ITU Regionalne konferencije o radio-komunikacijama (RRC) koje su održane u Ženevi 2004. i 2006. godine (RRC-04 i RRC-06), kao i aktivnostima u periodu između ove dvije konferencije.

Imajući u vidu da proces tranzicije predstavlja najznačajniju temu u sektoru radio-difuzije u višedecenijskom tehnološkom razvoju ovog sektora, Strategija je dala osnovne smjernice, omogućila informisanje šire i stručne javnosti i ukazala na moguća konkretna rješenja u cilju završetka procesa tranzicije u najkraćem mogućem roku. Ovaj dokument daje pregled i analizu polaznog stanja i osnova za sprovođenje procesa tranzicije u Crnoj Gori, određene smjernice za realizaciju procesa kako sa tehnološkog, tako i sa pravnog i ekonomskog aspekta.

Jedan od najznačajnijih parametara koji je predviđela Strategija je da je kraj 2012. godine rok završetka procesa tranzicije sa analogne na digitalnu televiziju. Osim vremenskih okvira za realizaciju ciljeva u procesu tranzicije, definisane su i odgovarajuće smjernice u pogledu izbora adekvatnog sistema kompresije slike u cilju efikasnijeg sprovođenja zadatah ciljeva i mogućnosti pristupa sistemima digitalne radio-difuzije svim zainteresovanim subjektima, kako javnim, tako i komercijalnim emiterima. Imajući iskustva zemalja iz okruženja, Strategija predviđa korišćenje MPEG-4 standarda kompresije (ITU-T H.264), sa ciljem efikasnijeg korišćenja radio-frekvencijskog rasursa kao i stvaranja bolje polazne osnove za eventualnu implementaciju televizije visoke definicije (HDTV) u budućnosti.

Pored smjernica koje se odnose na aspekt tehničke realizacije i samog sprovođenja procesa tranzicije, Strategija predviđa i predlaže modele ubrzanja procesa, uzimajući u obzir rokove za realizaciju ciljeva kroz formiranje fondova za podršku cjelokupnog procesa i pojedinih njegovih segmenata, prije svega fondova za unaprjeđenje i razvoj infrastrukture, obezbjeđenje kvalitetne pokrivenosti signalom digitalne televizije ruralnih, odnosno, slabo razvijenih područja. Takođe, predviđeno je i korišćenje sredstava iz fondova prvenstveno za subvencioniranje predajne i prijemne opreme i informisanje i podsticanje krajnjih korisnika o rokovima, prednostima i pogodnostima koje donosi digitalna radio-difuzija.

U principu Strategija je prepoznavala potrebu da se do kraja prelaznog perioda omogući digitalni prijem onih programa za koje korisnici trenutno ostvaruju analogni prijem. Imajući u vidu tadašnje stanje radio-difuznog sistema Crne Gore, Strategija je predviđela i fazno odvijanje procesa. To pokazuje koliko je ambiciozno zamišljeno da će se sve ono što je Strategijom planirano za četiti godine realizovati za samo jednu godinu. To ujedno govori u prilog zalaganju Agencije da se bez odlaganja preispitaju i redefinišu prava i obaveza svih nadležnih organa u ovom procesu.

NADZOR NAD PRIMJENOM ZAKONA O ELEKTRONSKIM MEDIJIMA

Agencija u okviru svojih nadležnosti vrši nadzor nad primjenom Zakona o elektronskim medijima (Član 14). Važan segment njenih aktivnosti u toku 2011. godine bio je posvećen izdavanju odobrenja za pružanje AVM usluga imaoćima dozvola izdatih prema ranijem Zakonu o radio-difuziji.

1. Izdavanje odobrenja za pružanje AVM usluga postojećim emiterima i operatorima

Saglasno članu 148. Zakona o elektronskim medijima, Agencija je komercijalnim radio-difuznim servisima koji su radili na osnovu dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala (izdatih saglasno ranijem Zakonu o radio-difuziji) i rješenja o odobrenjima za korišćenje radio-difuznih frekvencija (izdatih saglasno Zakonu o elektronskim komunikacijama), **izdala odobrenja za emitovanje** (jul 2011. godine). Njima su obuhvaćene sve ranije dodijeljene radio-difuzne frekvencije posredstvom kojih su emiteri imali pravo da emituju radijski ili televizijski program. Izuzetak su predstavljale one frekvencije koje su emiteri prestali da koriste duže od 12 mjeseci ili su obavijestili Agenciju da odustaju od stečenog prava i korišćenja pojedinih frekvencija.

Zakonom o elektronskim medijima i Pravilnikom o izdavanju odobrenja za emitovanje propisan je sadržaj odobrenja za emitovanje, a Finansijskim planom Agencije za 2011. godinu i Odlukom o visini parametara za utvrđivanje naknada za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga za 2011. godinu (br. 01 – 656 od 31.05.2011.g.) propisana je vrijednost koeficijenta - osnovice za obračun godišnje naknade za emitovanje za 2011. godinu u iznosu od 2.800,00€.

Zakonom o elektronskim medijima, u članu 148, propisano je da će imaoćima dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala, izdatih saglasno Zakonu o radio-difuziji, odobrenja za emitovanje biti izdata sa rokom važenja utvrđenim tim dozvolama. Imajući to u vidu, odobrenja su izdata sa periodom važenja do:

- 2017. godine za radijske programe u najvećem broju slučajeva,
- kraja 2012. godine za televizijske programe najkasnije.

Saglasno Pravilniku o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu izdatih odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga, a imajući u vidu veličinu zone pokrivanja, atraktivnosti područja unutar zone pokrivanja, vrstu elektronskog medija i platforme za emitovanje programa, utvrđene su visine godišnjih naknada za emitovanje i registracione naknade.

Pregled komercijalnih emitera kojima su izdata odobrenja u toku 2011. godine, nalazi se na veb sajtu Agencije www.ardcg.org.

*

* *

Takođe, saglasno članu 148. Zakona o elektronskim medijima, Agencija je KDS/MMDS/DTH/IPTV operatorima, koji su radili na osnovu dozvola za izgradnju i korišćenje sistema za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika (izdatih saglasno ranijem Zakonu o radio-difuziji) i rješenja o upisu u registar operatora (izdatih saglasno Zakonu o elektronskim komunikacijama), **izdala odobrenja za pružanje AVM usluge na zahtjev**.

Zakonom o elektronskim medijima i Pravilnikom o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev propisan je sadržaj odobrenja za pružanje AVM usluga na zahtjev, a Pravilnikom o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu

izdatih odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga i Finansijskim planom Agencije za elektronske medije za 2011. godinu definisani su uslovi za utvrđivanje visine godišnje naknade za pružanje AVM usluga na zahtjev. Odlukom Savjeta Agencije za elektronske medije o visini parametara za utvrđivanje naknada za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga za 2011. godinu (br. 01 – 656 od 31.05.2011.g.) propisano je da procenat godišnjeg prihoda pružaoca AVM usluge ostvarenog tokom 2010. godine, koji služi za utvrđivanje godišnje naknade za pružanje AVM usluga na zahtjev za 2011. godinu, iznosi 3%. Na osnovu finansijskih iskaza za 2010. godinu, bruto bilansa za 2010. godinu i analitičkih kartica prihoda ostvarenih po osnovu pružanja AVM usluga na zahtjev za 2010. godinu, koje su dostavili pružaoci AVM usluge na zahtjev, utvrđeni su iznosi godišnjih naknada za 2011. godinu (kao 3% prihoda pružaoca AVM usluge ostvarenog tokom 2010. godine po ovom osnovu) i naknade za registraciju (5% godišnje naknade).

Pregled pružalaca AVM usluga na zahtjev (KDS/MMDS/DTH/IPTV operatora), kojima su izdata odobrenja u toku 2011. godine, nalazi se na veb sajtu Agencije www.ardcg.org.

Nakon izdavanja odobrenja za emitovanje i odobrenja za pružanje AVM usluga na zahtjev, uspostavljeni su uslovi za početak naplate naknada za pružanje AVM usluga (naknada za emitovanje i naknada za pružanje AVM usluga na zahtjev), koje predstavljaju osnovne izvore finansiranja Agencije.

*

* *

Polazeći od složene ekonomske situacije u kojoj se nalaze elektronski mediji, a imajući u vidu usvojeni Finansijski plan Agencije za 2011. godinu, Agencija je pokušala da maksimalno uvaži objektivne zahtjeve pružalaca AVM usluga za lakše izmirivanje propisanih naknada.

Prije svega, Agencija je odlučila da se dinamika plaćanja godišnjih naknade za 2011. godinu prilagodi kompleksnim ekonomskim okolnostima u kojima radi veliki broj ovih subjekata. Saglasno tome, odlučeno je da se plaćanje prve, druge odnosno treće rate godišnje naknade za 2011. godinu, čija je obaveza plaćanja bila predviđena za početak prvog, drugog odnosno trećeg kvartala ove godine, pomjeri i odloži za sredinu avgusta, septembra odnosno oktobra 2011. godine.

Pravilnikom o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu izdatih odobrenja za pružanje AVM usluga propisano je da se naknada za registraciju uplaćuje bespovratno Agenciji prilikom preuzimanja odobrenja za pružanje AVM usluga i iznosi:

- za izdavanje odobrenja: 10% godišnje naknade;
- za produženje odobrenja: 5% godišnje naknade.

Imajući u vidu navedeno, prilikom izdavanja odobrenja za pružanje AVM usluga ovim subjektima je utvrđena obaveza plaćanja naknade za registraciju u visini od 5% godišnje naknade.

U postupku po žalbi Privrednog društva „Broadband Montenegro“ a.d. (br. 518 od 05.08.2011.g.), podnesenoj na prvostepeni akt - Odobrenje za pružanje audiovizuelne medijske usluge na zahtjev br. O-AVMD-01 (br. 02-975 od 29.07.2011.g.), u dijelu koji se odnosi na plaćanje jednokratne naknade za registraciju, direktor Agencije je predložio Savjetu Agencije da odbaci podnesenu žalbu, ali da razmotri mogućnost da se svi imaooci odobrenja za pružanje AVM usluga, izdatih saglasno članu 148 Zakona o elektronskim medijima, oslobode obaveze plaćanja naknade za registraciju. Pri tome, direktor Agencije je ukazao da treba imati u vidu složen finansijski položaj u kojem se nalaze ovi subjekti i činjenicu da su ovu naknadu već platili saglasno ranijem Zakonu.

Imajući u vidu navedeno, Savjet Agencije je na sjednici od 22. avgusta 2011. godine odlučio da odbaci žalbu kao neosnovanu, ali i da usvoji predlog direktora Agencije i Finansijski plan za 2011. godinu izmijeni u dijelu planiranih prihoda po osnovu naknade za registraciju imaooca odobrenja za

pružanje AVM usluga izdatih saglasno članu 148 Zakona o elektronskim medijima (Odluka Savjeta Agencije broj 01-1019/2 od 22.08.2011. godine). S obzirom da je jedan broj ovih subjekata već izvršio uplatu naknade za registraciju, Savjet Agencije je zaključio da treba da im se u visini tog iznosa umanjí dug po osnovu godišnje naknade za 2011. godinu.

2. Izdavanje odobrenja za pružanje AVM usluga novim emiterima i operatorima

U toku 2011. godine, postupajući po podnesenim zahtjevima za izdavanje odobrenja za pružanje AVM usluge, Agencija je izdala:

- odobrenje za emitovanje opšteg radijskog programa „**Romski radio**“, čime je nevladina organizacija "Udruženje Roma Crne Gore" iz Podgorice stekla status emitera i pravo da posredstvom elektronskih komunikacionih mreža, bez upotrebe radio-difuznih frekvencija, emituje program namijenjen neodređenom broju korisnika.
- odobrenje za pružanje audiovizuelne medijske usluge na zahtjev „**Media Net**“, čime je privredno društvo „Media Net“ d.o.o. iz Podgorice, steklo status pružaoca AVM usluge na zahtjev i pravo da navedenu uslugu pruža posredstvom javne kablovske elektronske komunikacione mreže neodređenom broju korisnika u odobrenoj zoni servisa (Berane, Cetinje i Rožaje).

3. Javni emiteri

Javni radio-difuzni servisi, osnovani prema ranijem Zakonu o radio-difuziji, saglasno odredbama novog Zakona o elektronskim medijima, nastavljaju sa radom kao javni emiteri. U Crnoj Gori trenutno pored Radio-televizije Crne Gore, nacionalnog javnog emitera čiji je osnivač država, postoji i 14 lokalnih emitera, čiji su osnivači jedinice lokalne samouprave.

Imajući u vidu da se novim zakonskim rješenjem predviđa drugačija struktura organa upravljanja, Zakon o elektronskim medijima propisuje da su postojeći javni radio-difuzni servisi dužni da usklade svoju organizaciju i način rada u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona (februar 2011. godine).

Naime, zakon propisuje da se u javnim emiterima kao organi upravljanja imenuju savjet javnog emitera i direktor, te da se osnivačkim aktom javnog emitera propisuju način imenovanja, izbora, odlučivanja i nadležnosti ovih organa, kao i druga pitanja od značaja za rad javnog emitera. U odnosu na ranije zakonsko rješenje ukinuta je obaveza formiranja upravnih odbora kao organa upravljanja javnim emiterima.

Kako u roku za usklađivanje organizacije i načina rada sa navedenim odredbama ni jedan osnivač lokalnog javnog radio-difuznog servisa nije ispunio pomenutu obavezu, to je 2011. godina protekla u znaku usaglašavanja rada i funkcionisanja javnih emitera sa usvojenim rješenjima. U cilju finalizacije modela osnivačkog akta, Agencija je u više navrata odgovarala na zahtjeve Udruženja lokalnih javnih radio-difuznih servisa (ULES) i pojedinih opština koje su osnivači javnih emitera i pružala stručnu pomoć prilikom izrade neophodnih opštih akata (odluka o osnivanju i statuta).

Dodatno, stupanjem na snagu Zakona o unapređenju poslovnog ambijenta ("Sl.list CG", br. 40/10) prestali su da važe Zakon o javnim preduzećima ("Službeni list SRCG", br. 6/91) i Zakon o društvenim djelatnostima ("Službeni list SRCG", br. 19/90 i 6/91 i "Službeni list RCG", br. 21/95). Osim toga, ovaj zakon propisuje (član 13) da javna preduzeća i javne ustanove koji obavljaju djelatnost u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima i Zakonom o društvenim djelatnostima nastavljaju da rade u skladu sa zakonima kojima se uređuje obavljanje određenih djelatnosti i aktima

o njihovom osnivanju. Takođe, propisano je da su javna preduzeća dužna da se reorganizuju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Imajući to u vidu, Agencija je ukazala da usvajanje osnivačkog akta u skladu sa Zakonom o elektronskim medijima treba iskoristiti za ispunjavanje i ove obaveze.

Odluku o osnivanju, odnosno organizovanju, lokalnog javnog emitera, saglasno Zakonu o elektronskim medijima usvojile su: SO Andrijevića, SO Berane, SO Bijelo Polje, SO Danilovgrad, SO Nikšić, SO Pljevlja, SO Ulcinj, SO Herceg Novi, SO Cetinje.

Od navedenih lokalnih samouprava, saglasno usvojenom osnivačkom aktu, organe upravljanja (Savjet i direktora) imenovala su skupštine opština Berane i Pljevlja. SO Nikšić je imenovala Savjet lokalnog javnog servisa, dok je SO Herceg Novi odlukom o organizovanju predvidjela da mandat postojećih organa upravljanja traje do isteka vremena na koji su imenovani. Sa druge strane, šest lokalnih samouprava nije imenovalo organe upravljanja predviđene usvojenim odlukama o osnivanju (SO Andrijevića, SO Bijelo Polje, SO Danilovgrad, SO Ulcinj, SO Cetinje).

Iako je Agencija za elektronske medije u nekoliko navrata ukazivala opštinskim službama zaduženim za pripremu osnivačkog akta javnog emitera, da usvajanje odluke o osnivanju lokalnog javnog emitera predstavlja jednu od obaveza osnivača postojećih lokalnih javnih radio-difuznih servisa, pet jedinica lokalne samouprave (SO Bar, SO Budva, SO Kotor, SO Rožaje, SO Tivat) nijesu usaglasile rad postojećih javnih radio-difuznih servisa sa Zakonom o elektronskim medijima.

Finansiranje lokalnih javnih emitera je bilo pitanje od posebnog značaja za razmatranje i tokom 2011. godine, dodatno opterećeno problemima usljed nedefinisanog okvira funkcionisanja.

Naime, članom 76 Zakona o elektronskim medijima se propisuje da javni emiteri stiču prihode iz dijela opštih prihoda budžeta Crne Gore, odnosno dijela opštih prihoda budžeta jedinice lokalne samouprave i drugih izvora u skladu sa zakonom i osnivačkim aktom. Budžetom Crne Gore, odnosno budžetom jedinice lokalne samouprave obezbjeđuje se dio finansijskih sredstava za ostvarivanje Ustavom i zakonom zajemčenih prava građana na informisanje, bez diskriminacije, po osnovu programskih sadržaja koji su značajni za ostvarivanje prava na javno informisanje i obavještavanje građana Crne Gore, ostvarivanje prava pripadnika manjinskih naroda u Crnoj Gori i pripadnika drugih manjinskih nacionalnih zajednica i crnogorskih zajednica u inostranstvu, ljudskih i političkih prava građana i unaprjeđivanje pravne i socijalne države i civilnog društva, razvoj kulture, nauke, obrazovanja i umjetnosti i dr.

Kako zakon nije detaljno razradio model finansiranja, Agencija je u nekoliko navrata ukazala da je na osnivaču svakog pojedinog javnog emitera da, saglasno obavezama utvrđenim zakonom, procijeni i odlukom o osnivanju predvidi optimalan model i obim finansiranja javnog emitera iz budžeta opštine.

Uprkos tome, odlukama skupština jedinica lokalne samouprave o osnivanju lokalnih javnih emitera koje su do sada usvojene, nijesu detaljno razrađeni izvori finansiranja.

Naime, u većini odluka navedeno je da se lokalni emiteri finansiraju iz budžeta opštine odnosno iz dijela opštih prihoda budžeta, a da se odlukom o budžetu opštine za određenu godinu utvrđuju sredstva za sufinansiranje osnovne djelatnosti lokalnog javnog emitera.

Takođe, saglasno navedenim odlukama, budžetom opštine se obezbjeđuju:

- finansijska sredstva za ostvarivanje Ustavom i zakonom zajemčenih prava građana na informisanje, bez diskriminacije, po osnovu programskih sadržaja, kao i
- sredstva za plaćanje troškova prenosa i emitovanja programa putem zemaljskih sistema, koje vrši Radio-difuzni centar Crne Gore.

Navedeni način finansiranja odnosi se na sljedeće lokalne emitere: Radio Berane, Radio Bijelo Polje, Radio Danilovgrad, RTV Cetinje i RTV Nikšić.

Samo dvije opštine (RTV Pljevlja i RTV Ulcinj) su detaljnije razradile izvore i obim finansiranja lokalnog emitera na način da se sticanje prihoda iz dijela prihoda budžeta opštine, koji su namijenjeni za ostvarivanje osnovne djelatnosti, planiraju u skladu sa skalom procenata u odnosu na ukupan operativni budžet opštine (npr: budžet do 3 miliona € → 3,0 %, budžet 3 - 6 miliona € → 2,7 %).

Pored navedenih sredstava budžetima opština Pljevlja i Ulcinj predviđena su sredstva za:

- ostvarivanje Ustavom i zakonom zajamčenih prava građana na informisanje, bez diskriminacije, po osnovu programskih sadržaja u skladu sa zakonom i Statutom;
- pokriće troškova prenosa i emitovanja programa putem zemaljskih radio-difuznih sistema, koje vrši RDC.

Imajući u vidu značaj obezbjeđenja kontinuiteta u funkcionisanju javnih emitera i jasnog definisanja prava i obaveza u procesu usaglašavanja njihovog rada sa novim zakonom, Agencija sa žaljenjem konstatuje da se sa ovim važnim aktivnostima kasni i time dodatno otežava opstanak i rad lokalnih javnih emitera kao važnog segmenta medijskog sistema Crne Gore.

4. Izrečene mjere

Sistem proizvodnje i pružanja AVM usluga u Crnoj Gori utemeljen je na principima zabrane cenzure, afirmacije ljudskih prava i sloboda, a posebno pluralizma mišljenja i slobode govora. Pored ovih opštih principa, odnosi u oblasti AVM usluga temelje se na načelima slobode, profesionalizma i nezavisnosti; objektivnosti, transparentnosti i zabrane diskriminacije; slobodnog i ravnopravnog pristupa svim AVM uslugama; razvoja konkurencije i pluralizma; primjene međunarodnih standarda.

U takvom sistemskom kontekstu, Zakonom je utvrđena pozicija i nadležnosti Agencije koja je ovlašćena da vrši nadzor nad primjenom propisanih standarda u radu pružalaca AVM usluga, kao i prava i obaveza sadržanih u izdatim odobrenjima. Ulogu nezavisnog regulatora u ovom segmentu i realizaciju svojih nadležnosti, Agencija temelji na primjeni sljedećih metoda rada, djelovanja i odnosa sa pružaocima AVM usluga:

- stalne neposredne komunikacije i razmjene informacija;
- periodičnog organizovanja savjetovanja na aktuelne teme u cilju inoviranja postojećih i sticanja novih informacija i znanja;
- njihovog maksimalnog uključivanja u sve faze procesa planiranja, kreiranja i usvajanja normativnih akata vezanih za profesionalne standarde, kao i njihova prava i obaveze;
- jasno i blagovremeno formulisanje propisanih prava, obaveza i odgovornosti u cilju izbjegavanja voluntarizma, a samim tim i zloupotrebe u njihovom tumačenju i primjeni;
- Primjene najblažih propisanih represivnih mjera kada su prethodno iscrpljene sve raspoložive preventivne mjere za rješavanje problema nastalih nepoštovanjem profesionalnih standarda od strane medija.

*U odjeljenju za TV monitoring se neprekidno prate programi **devet** TV stanica i **tri** KDS/DTH/IPTV operatora.*

*Sa opremom za radio monitoring instaliranom u Agenciji u kontinuitetu se prati program **23** radio stanice, a sa mobilnom opremom, na lokacijama u Opštini Bijelo Polje i Bar još **osam** lokalnih i regionalnih radio programa.*

*

* *

U 2011. godini, Agencija je registrovala, identifikovala i procesuirala slučajeve, te izrekla odgovarajuće sankcije emiterima, za kršenja programskih standarda u dijelu koji se odnosi na govor mržnje, zaštitu privatnosti, emitovanje programskih sadržaja koji se odnose na parapsihologiju, nadriljekarstvo i proricanje sudbine, nepoštovanje programskih standarda u dijelu zaštite maloljetnika.

U okviru nadzora nad radom pružaoca AVM usluga, Agencija je **izrekla sljedeće kaznene mjere:**

- Privrednom društvu „**Pink M Company**“ d.o.o. iz Podgorice (02.03.2011. godine), komercijalnom emiteru televizijskog programa „TV Pink M“ izrečeno je **upozorenje** zbog emitovanja rijaliti šou programa „Dvor“ koji sadrži:
  - a. psovke i uvrede kao promociju nekonvencionalnog jezika u terminima izvan graničnog perioda;
  - b. informacije i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv osoba ili grupe osoba zbog njihovog pripadanja, ili nepripadanja nekoj rasi, vjeri, naciji, etničkoj grupi, polu ili seksualnoj orijentaciji.

Ovom emiteru je naloženo da predmetni rijaliti šou emituje u graničnom periodu od 23 do 06 sati uz emitovanje zvučnog i vizuelnog upozorenja o njegovoj neprikladnosti za određene grupe gledalaca. Takođe, naloženo je da se ne emituju informacije i sadržaji kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv osoba ili grupe osoba zbog njihovog pripadanja, ili nepripadanja nekoj rasi, vjeri, naciji, etničkoj grupi, polu ili seksualnoj orijentaciji.

Emiter je postupio po nalogu iz ovog upozorenja i predmetni rijaliti program izmjestio u granični period.

- Privrednom društvu „**Metropolitan media**“ d.o.o. iz Podgorice (07.04.2011. godine), komercijalnom emiteru radijskog programa „Radio Svetigora“ izrečeno je **upozorenje** povodom emitovanja emisije „Pitajte sveštenika“ koja je sadržala komentare i izjave:
  - a. kojima se podstiče ili širi, odnosno omogućava podsticanje ili širenje mržnje ili diskriminacije po određenom osnovu (nacionalna pripadnost);
  - b. kojima se potencira pripadnost etničkoj grupi kao oblik diskriminacije prema njima.

Ovom emiteru je naloženo da ne emituje programske sadržaje koji su usmjereni na kršenje zajemčenih sloboda i prava čovjeka i građanina ili izazivanje nacionalne, rasne ili vjerske netrpeljivosti ili mržnje. Takođe, ovom emiteru je naloženo da izbjegava korišćenje ili omogućava ili toleriše korišćenje uvredljivih termina koji bi se mogli povezati sa određenom društvenom grupom.

Emiter je postupio po nalogu iz ovog upozorenja.

- Privrednom društvu „**Blue Moon**“ d.o.o. iz Podgorice (02.11.2011. godine), komercijalnom emiteru televizijskog programa „TV MBC“ izrečeno je **upozorenje** zbog emitovanja emisija: „Astrologija uživo“, „Astro num cafe“ i emitovanja oglasa usluga „vrućih linija“ koji sadrže:
  - a. usluge davanja individualnih savjeta publici;
  - b. proricanje sudbine, tumačenje individualnih horoskopa i slične sadržaje koji se ne mogu kategorizovati u zakonom normiranu djelatnost, a u kojima je učešće publike uslovljeno

plaćanjem SMS poruka, telefonskih poziva ili drugih vidova komercijalizacije ovih sadržaja;

- c. zabavne programe u kojima se kao jedina tema pojavljuju tumačenje horoskopa i slični sadržaji uz učešće publike;
- d. programe koji se isključivo ili dominantno sastoje od telefonskog glasanja, slanja SMS-a, E-mail i sličnih poruka (TV chat i slični sadržaji);
- e. oglašavanje „vrućih linija“ i SMS čatovanja kao sadržaja koji se shodno Pravilniku o programskim standardima u elektronskim medijima, mogu emitovati samo u graničnom periodu.

Ovaj emiter nije postupio po odluci direktora već je uložio žalbu Savjetu Agencije za elektronske medije kao drugostepenom organu za rješavanje u konkretnom predmetu.

Savjet Agencije, kao drugostepeni organ, nadležan za razmatranje predmetne žalbe, istu je odbio kao neosnovanu i potvrdio odluku direktora te naložio ovom emiteru da usaglasi rad sa standardima propisanim u Zakonu, podzakonskim aktima Agencije i izdatim odobrenjem.

Takođe, ovom emiteru je naloženo da posebno vodi računa o pravilima raspoređivanja programskih sadržaja izvan graničnog perioda.

Emiter je postupio po nalogu iz ovog upozorenja i značajan dio spornih sadržaja izmjestio u granični period.

U toku žalbenog postupka pokrenuto je pitanje opravdanosti pojedinih rješenja kojima se emiterima nameću obaveze vezane za raspoređivanje ovih sadržaja u granični period i na taj način uskraćuje mogućnost sticanja prihoda koji su od vitalnog značaja za opstanak emitera u postojećim ekonomskim okolnostima. Kao poseban aspekt ovog problema pokrenuto je pitanje potrebe uvođenja ovako „strogih“ standarda kako za emitere koji su u nadležnosti Crne Gore, tako i za inostrane emitere čiji je program dostupan posredstvom različitih usluga sa uslovnim pristupom odnosno AVM usluga na zahtjev (KDS/DTH/IPTV/MMDS). Dilema koja je pokrenuta pred Agencijom ukazuje na potrebu podizanja svijesti emitera, kako o značaju standarda vezanih za zaštitu maloljetnika, tako i strukture i obima prava i obaveza emitera koji su dostupni kroz slobodnu (zemaljsku) televiziju ili posredstvom sistema sa uslovnim pristupom koji omogućava različite stepene roditeljske zaštite.

- Privrednom društvu „**Televizija Vijesti**“ d.o.o. iz Podgorice (08.11.2011. godine), komercijalnom emiteru televizijskog programa „Televizija Vijesti“ izrečeno je upozorenje zbog emitovanja video-snimka ubistva Aleksandra Pejanovića u okviru informativnih emisija „Vijesti u pola 7“ i „Vijesti u pola 11“, jer se emitovanjem ovakvih sadržaja:
  - a. dovode u pitanje zajemčene slobode i prava čovjeka i građanina (bilo da se radi o žrtvama, svjedocima ili porodicama žrtava i osumnjičenih/optuženih lica ili drugim osobama koje su pogođene tragičnim događajem ili osobama uključenim u krivični postupak po bilo kom osnovu) kao i poštovanje privatnosti i dostojanstva građana, objavljivanjem informacija o privatnom životu bez njegovog znanja i pristanka i bez nedvosmislenog postojanja opravdanog javnog interesa ili interesa javnosti da zna;
  - b. može nanijeti šteta duševnom ili moralnom razvoju ili dobrobiti maloljetnika ili drugih ranjivih osoba (osoba koje su preživjele traumu usljed tragičnog događaja), zbog sadržanih scena nasilja, posljedica nasilja, pri čemu nije ispoštovana obaveza da se dosljednom primjenom profesionalnih i etičkih standarda novinarskog kodeksa na primjeren način realizuju obaveze informisanja javnosti i potreba za iskazivanjem saosjećanja, uz eliminisanje rizika od senzacionalizma.

Ovom emiteru je naloženo da prilikom emitovanja sadržaja i priloga koji sadrže uznemiravajuće scene smrti i nasilja, posebno vodi računa o štetnom uticaju na maloljetnike i druge ranjive društvene grupe. Takođe, naloženo je da se uz novinarsku pažnju pružaju informacije koje se odnose na krivične postupke.

Emiter je postupio po nalogu iz ovog upozorenja.

5. Podržane kampanje od javnog interesa

Tokom 2011.g. Agencija za elektronske medije je nastojala da svojim djelovanjem pomogne akcije i kampanje prepoznate kao teme od društvenog značaja. U tom smislu, Agencija je pozitivno odgovarala na inicijative organizatora i obavještavala emitere da emitovanje tematskih spotova neće biti uračunato u dozvoljenu kvotu dnevnog oglašavanja. To je emitere dodatno motivisalo da obezbijede učestalije emitovanje spotova i snažnije promovišu date kampanje.

Među podržanim kampanjama su:

- **Kampanja “Stručno je ključno”**, Ministarstva prosvjete i sporta i Centra za stručno obrazovanje za afirmaciju stručnih zanimanja, namijenjena promovisanju stručnih zanimanja i profesija i poboljšanju imidža stručnih škola uopšte. Cilj kampanje je popularizacija stručnog obrazovanja među mladima i povećanja broja upisanih učenika za zanimanja kao što su konobar, kuvar, barmen i poljoprivrednik, jer su to zanimanja i stručni smjerovi koji imaju dobru budućnost i oslanjaju se na prioritetna područja rada Crne Gore- turizam i poljoprivredu;

- **Kampanja “Očistimo Moraču”**, pokrenuta od strane Specijalne antiterorističke jedinice Uprave policije, a koju su podržali: Agencija za zaštitu životne sredine, NVO Green home i Misija OEBS-a u Crnoj Gori;

- **Kampanje “Prijavi korupciju - dobar izbor” i „Prijavi korupciju - uvijek postoji način“**, koje je sprovela Uprava za antikorupcijsku inicijativu, s ciljem podizanja svijesti građana o problemu korupcije kao i afirmacije građana da nadležnim službama prijavljuju sumnje u postojanje koruptivnih radnji.

- **Kampanja Poreske uprave**, s ciljem informisanja javnosti o poreskoj politici i značaju poreskog sistema za državu, s posebnim akcentom na važnost izdavanja fiskalnih računa.

- **Kampanja Uprave policije**, s ciljem da javnosti predoči obučenost i osposobljenost Specijalne antiterorističke jedinice da postupa u kriznim situacijama po najsavremenijim evropskim i NATO standardima.

Usvajanjem Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama u junu 2011. godine, stupila je na snagu i odredba po kojoj se u ukupno vrijeme trajanja oglašavanja ne uračunava emitovanje saopštenja, najava ili poziva za izvođenje javnih radova i dobrotvornih i humanitarnih akcija, koji se objavljuju bez naknade, kao i emitovanje besplatnih oglasa državnih organa i organizacija, organa lokalne samouprave i javnih službi koji promovišu aktivnosti i mjere koje su od značaja za građane, za većinu građana ili za manjinsku društvenu grupu.

6. Zaštita autorskog i srodnih prava

Razvoj i jačanje konkurencije na tržištu audiovizuelnih medijskih usluga u Crnoj Gori dobija na značaju i intenzitetu. Ponuda stranih a posebno regionalnih TV kanala u okviru paketa programa koje nude crnogorski KDS/MMDS/IPTV/DTH operatori predstavlja snažan podsticaj lokalnim TV stanicama da unaprijede svoje programe i bore se za bolju gledanost. Borba za postizanje i očuvanje konkurentnosti blisko je povezana sa produkcijom ili kupovinom atraktivnih zabavnih i sportskih programa odnosno zaštitom stečenih autorskih i posebno ekskluzivnih prava.

Savjet Agencije je u više navrata razmatrao poštovanje autorskog i srodnih prava od strane emitera i operatora u Crnoj Gori. U tom kontekstu, posebno je razmatrano pitanje neovlašćenog emitovanja programskih sadržaja (uglavnom sportskih, serijskih i sl.) na koje su samo određeni subjekti stekli pravo emitovanja za teritoriju Crne Gore i preko određene platforme. Polazeći od okolnosti u kojima se razvija crnogorsko tržište audiovizuelnih medijskih usluga, a vodeći računa o obavezama koje Agencija ima kad je u pitanju primjena propisa kojima se uređuje zaštita prava intelektualne svojine, Savjet Agencije je u više navrata analizirao mjere i dinamiku njihove primjene u cilju unapređenja primjene zakonskog okvira u ovoj oblasti.

U okviru realizacije obaveza vezanih za zaštitu autorskog i srodnih prava u oblasti distribucije radio i TV programa do krajnjih korisnika, Agencija je u martu 2011. godine, organizovala sastanak na temu neovlašćenog korišćenja i pružanja usluga distribucije radio i TV programa. Sastanku su, pored predstavnika Agencije, prisustvovali i predstavnici Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstva održivog razvoja i turizma i predstavnici operatora.

Učesnici sastanka su definisali dva pitanja od posebnog značaja za operatore u Crnoj Gori: neautorizovano pružanje usluga distribucije u komercijalne svrhe (od strane hotela i ugostiteljskih objekata) i postojanje nelicenciranih distributivnih sistema na teritoriji Crne Gore.

Predstavnici operatora su istakli da postoje značajni problemi u funkcionisanju tržišta distribucije koji otežavaju položaj i konkurentsku poziciju licenciranih operatora. Polazeći od stava da Agencija treba da reguliše tržište a ne licencirane distributere, tražili su podršku u zaštiti svojih interesa. Istaknuto je da rješavanju problema neautorizovanog pružanja usluga distribucije od strane hotela treba pored sankcionisanja, djelovati edukativno i predočiti hotelijerima prednosti legalne distribucije (npr. „video on demand“ kao dio paketa ugostiteljske usluge).

Od strane predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma, tj. turističke inspekcije, naglašeno je da su spremni da ulože maksimalne napore da se prije početka turističke sezone preduzmu aktivnosti na sprječavanju ovog oblika „sive ekonomije“, te da će posebno cijeniti inicijative od strane Agencije i operatora kojima bi se olakšale aktivnosti turističke inspekcije na ovom planu.

Predstavnici Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, u čijoj je nadležnosti sprječavanje neovlašćene izgradnje komunikacionih mreža, su apelovali na predstavnike operatora da ulože prigovore na osnovu kojih bi nadležne inspeksijske službe reagovala. Istovremeno je izražena spremnost da se ostvari aktivna saradnja sa predstavnicima turističke inspekcije kako bi se suzbile ove pojave.

U tom smislu, a saglasno usvojenim zaključcima, Agencija je krajem marta 2011. godine dostavila Ministarstvu održivog razvoja i turizma zahtjev za sprovođenje inspeksijskog nadzora nad pojedinim hotelskim subjektima zbog neovlašćenog korišćenja i pružanja usluga distribucije radio i TV programa u hotelima, radi sagledavanja i rješavanja pomenutog problema.

Tom prilikom je istaknuto da je pružanje AVM usluga na zahtjev, u koje spada i usluga distribucije radio i TV programa do krajnjih korisnika kao i usluga prijema programa po zahtjevu („video-on-demand“) ili programa za koje se plaća pojedinačna naknada („Pay-per-view“) regulisano Zakonom o elektronskim medijima i podliježe proceduri pribavljanja odobrenja. Dakle, korišćenje i/ili pružanje ovih usluga može se obezbjeđivati samo od strane lica koja imaju izdato odobrenje za pružanje AVM usluga na zahtjev. Imajući to u vidu, svako uključivanje određenih radio i TV programa ili pojedinih audiovizuelnih medijskih sadržaja (filmovi ili slični formati) u ponudu hotelskih ili drugih ugostiteljskih subjekata moguće je samo uz regulisanje prava njihove eksploatacije sa licem koje ima pravo njihove distribucije za teritoriju Crne Gore. Samo regulisanje prava se potvrđuje ugovorom sa ovlašćenim kablovskim (KDS/MMDS/DTH/IPTV) operatorom ili dokumentacijom o nabavci kartice za dekodiranje određenih satelitskih kanala radi njihovog uključivanja u konkretnu uslugu hotela ili

ugostiteljskog objekta. Zakonom je propisano da pružalac AVM usluge na zahtjev može vršiti distribuciju kodiranih satelitskih programa samo ukoliko je zaključio ugovor za distribuciju sa vlasnikom takvih programa kojim se dozvoljava dekodiranje radi daljeg javnog reemitovanja. Takođe, zakon propisuje da se neće smatrati da je pružalac AVM usluge na zahtjev stekao pravo na distribuciju pomenutih programa pribavljanjem kartice za dekodiranje koja je namijenjena za individualnu upotrebu pojedinačnog pretplatnika.

U odgovorima Ministarstva održivog razvoja i turizma koji su uslijedili sadržano je odbijanje postupanja zbog nenadležnosti jer ovi organi smatraju da je Agencija nadležna za postupanje po tim zahtjevima.

Razlog zbog kojeg je, pema mišljenju Agencije, došlo do negativnog sukoba nadležnosti leži u činjenici da i sami propisi kojima se štiti intelektualna svojina su nedorečeni, naročito ako se ima u vidu činjenica da je crnogorsko zakonodavstvo u postupku usaglašavanja sa evropskim pravom i praksom, pa je samim tim česta reorganizacija državne uprave, inspekcijских službi, vođenja prekršajnog postupka i sl. bez sistemskog sagledavanja posljedica pojedinih revizija zakonskog okvira (vidi kasnije komentare povodom izmjena Zakona o inspekcijском nadzoru).

*

* *

Savjet Agencije za elektronske medije je u julu 2011.g. organizovao sastanak sa KDS/MMDS/DTH/IPTV operatorima u vezi zaštite autorskog i srodnih prava u oblasti usluga distribucije radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika. Sastanku su prisustvovali predstavnici Savjeta Agencije i predstavnici operatora.

Na sastanku je analizirana dotadašnja praksa u radu operatora i ažurnost u realizaciji obaveza propisanih izdatim dozvolama za pružanje usluga distribucije radio i TV program do krajnjih korisnika. Savjet Agencije je ukazao na neophodnost poštovanja autorskog i srodnih prava od strane emitera i operatora u Crnoj Gori. U tom kontekstu, posebna pažnja je posvećena pitanju neovlašćenog emitovanja programskih sadržaja na koje su samo određeni subjekti stekli pravo emitovanja za teritoriju Crne Gore i preko određene platforme.

*

* *

Na zahtjev Udruženja kablovskih operatora, u septembru 2011. godine, održan je sastanak predstavnika operatora, komercijalnih emitera i Agencije u cilju sagledavanja rješenja za prevazilaženje problema vezanih za prava emitovanja pojedinih stranih TV kanala ili pojedinih programskih sadržaja u okviru njih.

Predstavnici Udruženja operatora su iznijeli probleme koje imaju sa korisnicima svojih usluga zbog zatamnjenja određenih programskih sadržaja. U tom kontekstu, posebno je razmatrano pitanje neovlašćenog emitovanja programskih sadržaja na koje su samo određeni subjekti stekli pravo emitovanja za teritoriju Crne Gore i posebno je ukazano na obavezu operatora da, nakon dobijanja blagovremenog obavještenja, preduzmu sve neophodne mjere u cilju punog poštovanja stečenih prava emitovanja određenih programskih sadržaja (zatamnjenje kanala na kojem se emituje zaštićeni programski sadržaj i sl.).

Nakon otvorene i konstruktivne diskusije, zaključeno je da će svi učesnici u procesu dati maksimalan doprinos prevazilaženju postojeće situacije, a u cilju zadovoljavanja interesa građana kao krajnjih korisnika usluga.

Na sjednici održanoj 8. i 12. septembra 2011. godine, Savjet Agencije je raspravljao o obavještenju emitera TV programa B92 da će uskratiti saglasnost za distribuciju tog programa svim

operatorima u Crnoj Gori. Polazeći od datog obrazloženja ovog emitera kao i reakcija crnogorskih operatora, emitera i gledalaca, Savjet Agencije je još jednom istakao značaj dosljedne primjene Zakona o autorskom i srodnim pravima u ovoj oblasti kako bi se izbjegle okolnosti koje mogu uticati na negativne trendove u ponudi ovih usluga i u krajnjem nezadovoljstvu gledalaca i korisnika i stagnaciji razvoja tržišta.

Prepoznajući interes gledalaca za ostvarivanje pristupa atraktivnim programskim sadržajima, Savjet Agencije je istakao značaj razvoja ponude AVM usluga na zahtjev. Ipak, Savjet Agencije je podsjetio da se kreiranje ponude kako emitera tako i kablovskih operatora ne može bazirati na nepoštovanju autorskih i srodnih prava koja su vezana za djelatnost emitovanja ili distribucije određenih TV kanala, a posebno onih ugovora kod kojih je precizirano da operateri imaju pravo na emitovanje samo sopstvene produkcije određenih TV kanala. U tom smislu, Savjet Agencije je istakao značaj dosljedne primjene stečenih prava i preuzetih obaveza u vezi sa distribucijom pojedinih TV kanala (domaćih ili stranih).

Ne dovodeći u pitanje slobodu emitera i operatora u kreiranju sadržaja svojih usluga i donošenju neophodnih poslovnih odluka, po tom osnovu, Savjet Agencije je izrazio očekivanje da će emiteri i operatori svojim odgovornim odnosom prema svojim gledaocima i korisnicima, doprinijeti objektivnom informisanju, boljem razumijevanju i podizanju svijesti o značaju poštovanja ovih prava za razvoj kako svojih usluga tako i cjelokupne ponude na tržištu.

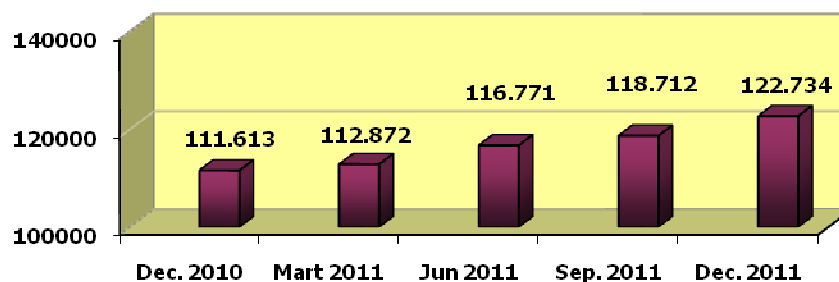
Polazeći od okolnosti u kojima se razvija crnogorsko tržište audiovizuelnih medijskih usluga, a vodeći računa o obavezama koje Agencija ima kad je u pitanju primjena propisa kojima se uređuje zaštita autorskog i srodnih prava u sektoru AVM usluga, Savjet Agencije je ponovio svoju posvećenost i podršku naporima da se definišu i sprovedu mjere za dosljednu primjenu važećeg zakonskog okvira. Takođe, Agencija je izrazila spremnost da se uključi ili podrži inicijative usmjerene ka unaprjeđivanju postojećih zakonskih rješenja i njihove implementacije.

STANJE TRŽIŠTA USLUGA DISTRIBUCIJE RADIO I TELEVIZIJSKIH PROGRAMA DO KRAJNJIH KORISNIKA

Saglasno izdatim odobrenjima Agencije za elektronske medije, pravo da distribuira radio i televizijske programe do krajnjih korisnika, u odobrenoj zoni servisa, posjeduje sedam operatora i to četiri kablovska i po jedan MMDS, IPTV i DTH operator.

Na dan 31. decembar 2011.g., broj priključaka za distribuciju radio i televizijskog programa putem različitih KDS/MMDS/DTH/IPTV platformi iznosi **122.734**.

U poređenju sa brojem priključaka na kraju septembra 2011. godine zabilježen je pozitivan trend u kretanju broja korisnika usluga distribucije radio i TV programa. Broj priključaka je za period od tri mjeseca uvećan za 4.022 ili **3,39%**.

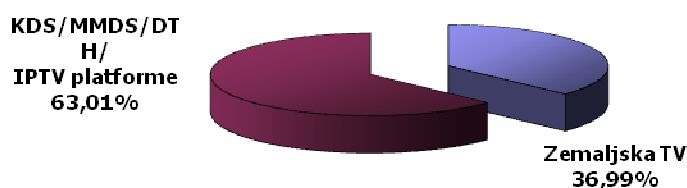

Grafik 1: Broj priključaka (KDS/MMDS/DTH/IPTV)

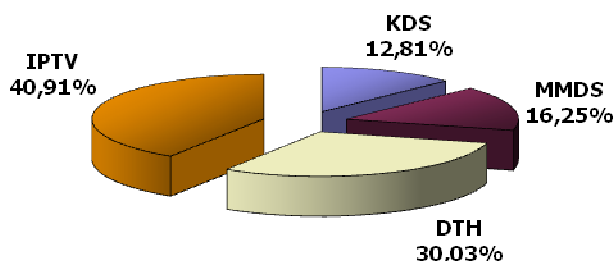
Ako se pretpostavi da se svi ili najveći dio podataka o priključcima odnosi na korisnike iz kategorije domaćinstva i ti podaci se uporede sa zvaničnim podacima o broju domaćinstava u Crnoj Gori³, može se doći do približne slike o tome koja je primarna tehnologija koju domaćinstva u Crnoj Gori koriste za prijem radio i TV programa.

Zaključak je da **36,99%** domaćinstava u Crnoj Gori koristi samo zemaljski (analogni) tj. „besplatan“ prijem radio i TV programa. Sa druge strane, ostala domaćinstva su se odlučila za korišćenje jedne od alternativnih platformi za distribuciju radio i TV programa, njih **63,01%**. Navedeni procenat je statistički korigovan u odnosu na procenat iz septembra 2011. godine jer je izračunat na osnovu podataka o 194.795 domaćinstava, utvrđenih popisom iz 2011.godine.

Grafik 2: Struktura domaćinstava sa aspekta primarne platforme za prijem radio i TV programa

Sa učešćem od 40,91% IPTV platforma zadržava lidersku poziciju na tržištu usluga distribucije radio i TV programa do krajnjih korisnika. Za njom slijedi DTH distribucija (30,03%), MMDS (16,25%) i KDS platforma (12,81%). Tržišno učešće platformi pojedinačno ima sljedeću strukturu:

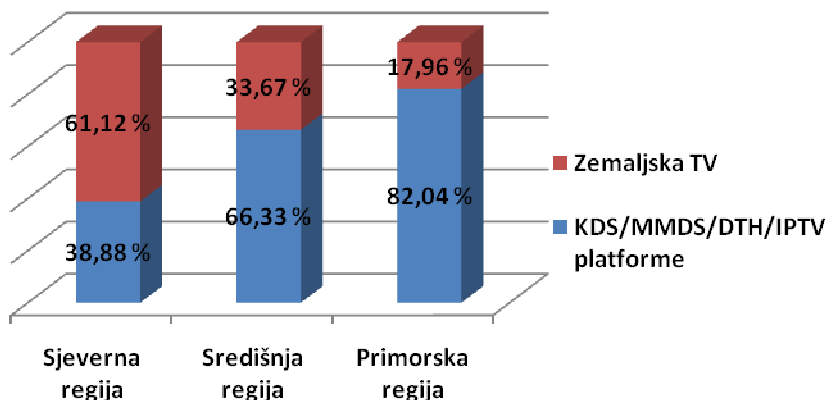
Grafik 4: Tržišno učešće KDS/MMDS/DTH/IPTV platformi

Tražnja za uslugama distribucije radio i TV programa razlikuje se u zavisnosti od toga da li govorimo o sjevernoj, središnjoj ili primorskoj regiji⁴ Crne Gore. Posmatrano u odnosu na broj domaćinstava tražnja je najveća u primorskoj regiji, čak 82,04%. Slijedi središnja regija sa 66,33%, te sjeverna regija u kojoj 38,88% domaćinstava koristi usluge operatora.

Posmatrajući navedene podatke sa aspekta primarne tehnologije koju domaćinstva u pojedinim regijama koriste za prijem radio i TV programa, dolazi se do zaključka da je u sjevernoj regiji zemaljski (analogni) prijem radio i TV programa još uvijek dominantan.

³ Popis iz 2011. godine – Izvor: Monstat „Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Crnoj Gori 2011“

⁴ Sjeverna regija: Andrijevica, Berane, B.Polje, Kolašin, Mojkovac, Plav, Pljevlja, Plužine, Rožaje, Šavnik Žabljak. Središnja regija: Cetinje, Danilovgrad, Nikšić, Podgorica. Primorska regija: Bar, Budva, H.Novi, Kotor, Tivat, Ulcinj.

Grafik 5: Struktura domaćinstava sa aspekta primarne platforme za prijem radio i TV programa – po regijama

U posmatranom periodu prosječna cijena osnovnog paketa je iznosila 9,37€ (najviše 10,00€, najniže 5,95€). U osnovnom paketu korisnicima je dostupno, u prosjeku, 62 televizijska kanala (najviše 100, najmanje 30). Četiri operatora nemaju u osnovnoj ponudi radijske kanale, dok preostala dva operatora svojim korisnicima nude 4, odnosno 14 radijskih kanala.

Dva operatora nemaju dodatne pakete u svojoj ponudi, dok preostala četiri operatora u prosjeku nude 5 dodatnih paketa (najviše 7, najmanje 4). Prosječna cijena dopunskog paketa je 5,53€ (najviše 21,50€, najniže 2,50€).

Tražnja za dopunskim paketima, takođe, se razlikuje posmatrano po regijama. U odnosu na broj korisnika osnovnog paketa, tražnja za dopunskim paketima u središnjoj regiji iznosi 37,57%, u primorskoj regiji 37,42%, dok je u sjevernoj regiji značajno niža i iznosi 23%.

U strukturi ponude dopunskih paketa najzastupljeniji su filmski i sportski sadržaji, te sadržaji za odrasle. Najprodavaniji dopunski paket na teritoriji Crne Gore je HBO (33,74% ukupno prodatih dopunskih paketa). Za njim slijedi ARENA sportski paket (27,79%), te PINK paketi (15,49%).

Posmatrano u odnosu na ukupan obim pruženih usluga distribucije radio i TV programa do krajnjih korisnika, tj. ukupan broj prodatih osnovnih i dopunskih paketa, domaćinstvo koje koristi ovaj vid usluga, mjesečno u prosjeku, za njih izdvaja 10,73€.

UČEŠĆE U AKTIVNOSTIMA OD ZNAČAJA ZA AUDIOVIZUELNI MEDIJSKI SEKTOR

Vlada Crne Gore je u julu 2011. godine utvrdila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijском nadzoru** kojim se propisuje da inspekcijски nadzor u Crnoj Gori vrši jedinstveni organ uprave, osim u oblasti odbrane i bezbjednosti, zaštite i spašavanja, prevoza opasnih materija i eksplozivnih materija, kao i u oblasti upravne inspekcije.

Analizom utvrđenog predloga zakona (koji je kasnije usvojen od strane Skupštine), može se zaključiti da primjena njegovih rješenja dovodi u pitanje primjenu rješenja sadržanih u Zakonu o elektronskim medijima i Zakonu o autorskom i srodnim pravima. Konkretnije, dovodi se u pitanje način realizacije prava i obaveza Agencije za elektronske medije vezanih za sprovođenje nadzora nad primjenom ovih zakona u audiovizuelnom medijskom sektoru, odnosno sektoru radio-difuzije.

Naime, Zakon o elektronskim medijima propisuje da nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Agencija preko ovlašćenog službenog lica, u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspekcijски nadzor. Dakle, saglasno *lex specialis* Zakonom o elektronskim medijima propisano je da su isključivo Agenciji za elektronske medije, kao nezavisnom regulatornom organu za oblast audiovizuelnih medijskih usluga, koji vrši javna ovlašćenja u skladu sa ovim zakonom, povjereni poslovi inspekcijskog nadzora u oblasti audiovizuelnih medijskih usluga.

Zakon o autorskom i srodnim pravima propisuje da nadzor nad primjenom ovog zakona vrši, između ostalih, i nezavisni regulatorni organ nadležan za poslove radio-difuzije, odnosno Agencija za elektronske medije. Takođe je propisano da se poslovi inspekcijskog nadzora u oblasti zaštite autorskog i srodnih prava, u okviru nadležnosti Agencije, vrše preko ovlašćenog službenog lica nezavisnog regulatornog organa nadležnog za poslove radio-difuzije, odnosno Agencije za elektronske medije (član 199). Propisane su i mjere koje se mogu sprovesti u postupku vršenja inspekcijskog nadzora.

Ranijim rješenjima Zakona o inspekcijском nadzoru ("Sl. list RCG", br. 39/03, "Sl. list Crne Gore", br. 76/09) bilo je propisano da inspekcijски nadzor, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisom, vrše ministarstva i organi uprave, kao i da izuzetno, inspekcijски nadzor u skladu sa ovim zakonom i drugim propisom mogu vršiti i pravna lica kad im se ti poslovi prenesu, odnosno povjere (član 2).

Takođe je bilo propisano da pravno lice na koje su preneseni ili kojem su povjereni poslovi inspekcijskog nadzora, te poslove vrši preko lica sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima, koje ispunjava uslove za obavljanje poslova inspektora, propisane zakonom (član 4a) kao i da u vršenju inspekcijskog nadzora lice iz člana 4a ovog zakona ima obaveze, ovlašćenja i odgovornosti inspektora, u skladu sa zakonom (4b).

Dakle, do usvajanja izmjena u toku 2011. godine navedena tri zakona su u potpunosti usaglašena.

Saglasno usvojenim izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijском nadzoru, predviđeno je da "inspekcijски nadzor, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisom, vrši organ uprave nadležan za poslove inspekcijskog nadzora (inspekcijски organ)". Izuzetak bi činile oblasti državne uprave, odbrane i bezbjednosti, zaštite i spašavanja, prevoza opasnih materija i eksplozivnih materija u kojima bi inspekcijски nadzor vršili nadležni organi državne uprave, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom (član 1 predloga zakona).

Nadalje, predviđeno je da njihovim stupanjem na snagu prestaju da važe odredbe posebnih zakona i drugih propisa kojima je određena nadležnost organa državne uprave i pravnih lica za

vršenje poslova inspekcijskog nadzora, osim u navedenim oblastima. To znači da su prestale da važe upravo pomenute odredbe Zakona o elektronskim medijima i Zakona o autorskom i srodnim pravima, a nadležnosti prenijete na buduću upravu. Pri tome važno pitanje predstavlja i pitanje organa koji sada ima ulogu drugostepenog organa za razmatranje žalbi na odluke donesene u postupku inspekcijskog nadzora. Na osnovu sada važećih rješenja Zakona o inspekcijskom nadzoru, ne može se sagledati odgovor na ovo pitanje.

Kako su usvojenim izmjenama ukinute odredbe vezane za "ovlašćena službena lica" ostaje nejasno koji organ treba da vrši poslove inspekcijskog organa u oblasti AVM usluga odnosno koji će organ vršiti poslove u ovoj izuzetno važnoj oblasti u kojoj djelatnost obavljaju nacionalni javni emiteri (Radio Crne Gore i TV Crne Gore), lokalni javni emiteri (14 radijskih stanica i 3 TV stanice), komercijalni emiteri (42 radijske stanice i 20 TV stanica), kao i pružaoci AVM usluga na zahtjev (7 KDS/MMDS/IPTV/DTH operatora).

Imajući u vidu navedeno, svojim mišljenjem Agencija je pokušala da skrene pažnju na pitanja i nejasnoće iz predloženih zakonskih rješenja i uputila zahtjev predlagaču ovog zakona da razmotri formulisana rješenja kako bi se izbjegli problemi u implementaciji dva systemska zakona u audiovizuelnom medijskom sektoru. Sugestije Agencije nijesu uvažene, pa se prilikom naredne izmjene Zakona o elektronskim medijima ovom pitanju mora pokloniti više pažnje.

*

* *

U toku javne rasprave povodom **Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o igrama na sreću**, Agencija je podsjetila na član 136 Zakona o elektronskim medijima, kojim se predviđa da se za podsticanje medijskog pluralizma, produkcije komercijalnih emitera i očuvanja raznovrsnosti elektronskih medija u Crnoj Gori, iz dijela prihoda od igara na sreću obezbjeđuju sredstva u visini i na način koji se utvrđuje posebnim zakonom koji reguliše djelatnost igara na sreću. Osim navedenog, zakon sadrži odredbe o namjeni i kriterijumima za dodjelu sredstava. Na ovaj način, učinjen je pokušaj da se, bar donekle, obezbijedi kontinuitet sa praksom koja je uvedena Zakonom o radio-difuziji iz 2002. godine, a sve u cilju stvaranja mehanizma koji bi pružio podršku elektronskim medijima da se suoče sa obavezama koje je nametnuo zakonski okvir za elektronske medije.

Ono što treba imati u vidu je da potreba postojanja kontinuiteta u odnosu na model iz 2002. godine nije potvrđena i modelom sadržanim u Zakonu u elektronskim medijima iz 2010. godine. Naime, model iz novog zakona nije doprinio unapređenju ranijeg sistema. Agencija je mišljenja da bilo koji model podrške medijima ni u kom slučaju ne treba da bude osnov ili izvor diskriminacije kroz selektivnu podršku samo određenoj vrsti medija, a posebno osnov za netransparentno i nestabilno obezbjeđivanje sredstava za implementaciju modela.

U tom smislu, od velikog je značaja da se zakonskim okvirom propišu rješenja koja se odnose na:

- subjekta ili tijelo koje će biti zaduženo za planiranje, raspolaganje i upravljanje ovim sredstvima, kao i njegov jasan mandat po ovom pitanju;
- parametre za utvrđivanje visine sredstava koja se obezbjeđuju iz tačno određenih izvora, kao što je Budžet Crne Gore.

Agencija je ukazala na još jedno vrlo važno pitanje koje treba imati u vidu prilikom razmatranja predmetnog nacrta, a to je odredba o zabrani oglašavanja i reklamiranja igara na sreću u "štampanim i elektronskim medijima namijenjenim djeci i omladini".

Naime, skrenuli smo pažnju na potrebu revidiranja rješenja koje se odnosi na elektronske medije. Imajući u vidu da je zaštita maloljetnika u oblasti pružanja AVM usluga jedan od važnih

zadataka naše Agencije, ukazano je da je vrlo važno da se prilikom finalizacije nacрта uzmu u obzir rješenja sadržana u Zakonu o elektronskim medijima i na osnovu njega donesenim podzakonskim aktima. Na taj način, usvajanjem komplementarnih odredbi u dva zakona, obezbijediće se unaprjeđenje ukupnog okvira za zaštitu maloljetnika u oblasti elektronskog emitovanja.

*

* *

Krajem septembra i početkom oktobra 2011. godine održana je javna rasprava povodom **Nacrta Strategije razvoja informacionog društva za period 2011. - 2016.** Završna sesija Javne rasprave održana je u toku rada INFOFEST-a 2011, gdje su predstavnici Agencije uzeli učešće i u formi mišljenja dostavili svoje primjedbe i sugestije, koje su u finalnoj verziji Strategije u velikoj mjeri usvojene.

Agencija je pozdravila činjenicu da je Strategijom razvoja informacionog društva 2011.-2016. godine - Crna Gora digitalno društvo, prepoznata potreba donošenja kako novih strategija sektora elektronskih komunikacija i strategije razvoja informacionog društva, tako i njihovo objedinjavanje sa strategijom razvoja broadband infrastrukture i pristupa internetu velikim brzinama. Polazeći od značaja pitanja koja ovi dokumenti tretiraju, a posebno njihov uticaj na razvoj sektora audiovizuelnih medijskih usluga, Agencija je ukazala na veliki značaj postizanja komplementarnosti rješenja i dinamike njihove realizacije. U tom smislu Agencija je ocijenila pozitivnim što se strategijom objedinjavaju ciljevi, zadaci i aktivnosti koje se odnose na ove tri oblasti.

Prednost Strategije je i što prepoznaje sektore koji su od ključnog značaja za razvoj informacionog društva, a to su kako razvoj tehničkih preduslova tako i razvoj ponude i tražnje različitih vidova usluga u oblasti obrazovanja, uprave, zdravstva, informisanja i drugim sferama od značaja za život i rad građana/potrošača.

U tom smislu pozdravljeno je definisanje medijskog i radio-difuznog sektora kao jednog od strateških nacionalnih stubova razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija i informacionog društva u cjelini.

*

* *

Agencija je u oktobru 2011. godine primila obavještenje od Uprave za antikorupcijsku inicijativu da je jedan od nadležnih organa za implementaciju Inoviranog akcionog plana za sprovođenje Strategije borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala za period 2010. - 2012. godine.

Polazeći od činjenice da je jasno definisanje problema korupcije u javnosti jedan od najvažnijih zadataka u borbi protiv korupcije, jasno je da mediji imaju važnu ulogu u tom procesu. Mediji, posebno javni, imaju ulogu da obezbijede objektivno informisanje i javni nadzor nad društvenim djelatnostima. U slučaju postojanja, direktnih ili indirektnih političkih ili ekonomskih pritisaka na njihov rad, kao i konflikta interesa ili korupcije, u značajnoj mjeri se dovodi u pitanje mogućnost ispunjenja očekivanja javnosti, koja prepoznaje Strategija, a odnose se na „objektivno izvještavanje o pojavnim oblicima, afirmaciju postignutih rezultata, kao i ukazivanje na štetne posljedice koje ova pojava ima na društvo u cjelini”. Jer, Strategijom se prepoznaje da „sama priroda i finansijska moć organizovanog kriminala nameće uvijek prisutnu opasnost ostvarivanja uticaja na medije radi profilisanja javnog mnjenja i skretanja pažnje javnosti sa aktivnosti pojedinih kriminalnih grupa”.

Imajući u vidu navedeno, stav je Agencije da je krajnje opravdano da se mjere koje obezbjeđuju transparentost vlasništva medija i prevencije nedozvoljene medijske koncentracije uključe u mjere za sprovođenje Strategije.

U skladu sa tim, ocijenjeno je da, ukoliko se žele prepoznati i sprovesti aktivnosti u pravcu njihovog obezbjeđenja, pojedine mjere definisane Akcionim planom (mjere pod br. 235 do 238) treba preispitati kako bi se one usaglasile sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima vezanim za regulaciju medijskog sektora, a prije svega slobodu izražavanja. Pri tome se posebno misli na prava i obaveze kako Agencije kao regulatornog organa, regulisane čl. 129-135 Zakona o elektronskim medijima, tako i RTCG, kao nacionalni javni servis i ostale crnogorske medije.

U skladu sa zahtjevom iz decembra 2011. godine, Upravi za antikorupcijsku inicijativu je dostavljen Izvještaj o sprovođenju inoviranog Akcionog plana za sprovođenje Strategije borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala za period 2010. - 2012. godine (prilog za period jul - decembar 2011) sa obrazloženjem i preporukama za revidiranje pojedinih mjera.

*

* *

U novembru 2011. godine, Agencija je učestvovala u javnoj raspravi povodom **Nacrta zakona o audiovizuelnim djelatnostima**. Osim učešća na održanom okruglom stolu posvećenom nacrtu zakona, Agencija je u formi mišljenja dostavila primjedbe na predmetni nacrt.

Pozdravljajući donošenje zakona koji će dalje promovisati i unaprijediti razvoj audiovizuelnih djelatnosti u Crnoj Gori, skrenuli smo pažnju da predloženim nacrtom ne bi trebalo, bez opravdanih razloga, uvoditi nove administrativne i druge barijere za ulazak i opstanak na tržištu audiovizuelnih usluga, posebno kad se radi o medijskim uslugama. Na ovo je ukazano jer se predloženim nacrtom predviđa čitav niz obaveza koje su potpuno opravdane i logične kad se radi o bioskopima, ali ne i o medijima (a u određenim slučajevima i distributerima audiovizuelnih medijskih sadržaja).

Agencija je podsjetila, pošto se zakon odnosi i na emitere kao subjekte koji obavljaju audiovizuelnu djelatnost, na neophodnost da se zakonske odredbe dopune tako da se značaj uvođenja digitalnih tehnologija prepozna i u slučaju emitera i pružaoca AVM usluga na zahtjev (npr. kablovska, MMDS, IPTV distribucija), kao i na potrebu uključivanja Agencije za elektronske medije kao regulatora za sektor audiovizuelnih medijskih usluga, u određene aktivnosti od značaja za sektor.

Posebno je naglašeno da, budući da se emiteri radio i TV stanica, kao i pružaoci AVM usluga na zahtjev registruju kod Agencije za elektronske medije i da se podaci iz registra dostavljaju Ministarstvu kulture, treba preispitati opravdanost njihovog ponovnog registrovanja, odnosno licenciranja za obavljanje „prikazivačke“ djelatnosti.

*

* *

Predstavnici Agencije za elektronske medije su u periodu od 27. do 29. maja 2011. godine učestvovali na Međunarodnom naučnom skupu „IV crnogorski medijski dijalozi“, u organizaciji NVO Ekonomska laboratorija za istraživanje tranzicije (ELIT) - Podgorica, časopisa „Medijski dijalozi“ i Radija Bijelo Polje, a pod generalnim pokroviteljstvom Ministarstva kulture Crne Gore i Opštine Bijelo Polje.

Na skupu su predstavljani tekstovi tridesetak autora iz bivših jugoslovenskih republika objavljeni u časopisu za istraživanje medija i društva „Medijski dijalozi“. U radnom dijelu, u dvije različite sesije, bilo je riječi o digitalizaciji medija, autorskim pravima, medijskoj koncentraciji u medijima, kao i o uticaju medija na psihički, socijalni i moralni razvoj djece.

MEĐUNARODNA SARADNJA

U duhu razvoja i jačanja dobrih odnosa i kontinuirane razmjene iskustava o regulatornim aspektima iz njene nadležnosti, Agencija je i u toku 2011. godine poklanjala veliki značaj saradnji sa regulatorima u zemljama regiona i Evrope kako bilateralno, tako i na multilateralnom planu. Uvažavajući materijalno-finansijske okolnosti u kojima je Agencija poslovala u toku 2011. godine, učešće predstavnika Agencije za elektronske medije bilo je limitirano na manji broj skupova i aktivnosti u inostranstvu.

Pored redovnih međunarodnih aktivnosti i učešća predstavnika Agencije na međunarodnim skupovima, prošla godina je obilježena i partnerstvom Agencije u međunarodnom projektu „Digitalna televizija jugoistočne Evrope” - SEE Digi.TV (www.see-digi.tv) kao i njenim učlanjivanjem u Mediteransku mrežu regulatornih organa (www.rirm.org).

*

* *

U organizaciji Mediacentra Sarajevo, Regulatorne agencije za komunikacije (RAK) i Ambasade SAD-a u BiH, u Sarajevu je 18. i 19. februara 2011. godine održana **Konferencija "Medijske transformacije – digitalizacija i razvoj novih medija u zemljama Zapadnog Balkana"**.

Prisustvovalo je oko 80 predstavnika različitih medija iz BiH i okruženja (Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Makedonije i Albanije), predstavnici regulatornih agencija, stručnjaci za digitalizaciju medija iz jugoistočne Evrope i drugi. Dvodnevna konferencija je bila podijeljena u četiri tematske sesije: iskustva digitalizacije u Evropi; iskustva digitalizacije u regiji; uticaj novih medija na medijsku produkciju; novi mediji i nova publika. Na poziv Ambasade SAD u Podgorici (koja je finansirala troškove učešća), na konferenciji je učestvovala predstavnica Agencije, kao i novinari nekoliko crnogorskih medija.

Na konferenciji je posebna pažnja posvećena ključnim izazovima i mogućnostima koje pruža proces digitalizacije, očekivanom doprinosu ovog procesa kulturi, mogućnostima koje ima uvođenje digitalne tehnologije: promocija kulturnih različitosti, širenje kulturnih sadržaja putem novih tehnologija, te informacije od javnog značaja koje pomažu očuvanju kulturnog nasljeđa. Takođe, od posebnog značaja su bile i rasprave o progresu zemalja regiona u procesu digitalizacije, te o trendu da je, usljed tehnološke konvergencije, sve zastupljenija integracija različitih medijskih sadržaja.

Specifičnost ove konferencije bila je i u tome što je medijsko praćenje konferencije funkcionisalo na principu prenosa informacija u realnom vremenu (online). Naime, redakcija, koju su činili mladi novinari i studenti novinarstva iz BiH, za vrijeme trajanja konferencije prikupljala je, odabirala, obrađivala i plasirala informacije, fotografije, video i druge multimedijalne sadržaje putem veb sajta Mediacentra, kao i društvenih mreža. Ovaj svojevrsni eksperiment iz izvještavanja bio je, po mišljenju redakcijskog tima i organizatora, vrlo uspješan.

*

* *

Na poziv Savjeta Republičke radiodifuzne agencije Srbije (RRA), predstavnik Agencije je u aprilu učestvovao na **sastanku sa predstavnicima regulatornih tijela iz regiona (Bosne i Hercegovine, Makedonije, Slovenije i Hrvatske)**, koji je održan u Beogradu, Srbija (08. april 2011. godine).

Na skupu su razmijenjena iskustva regulatornih tijela u vezi nadzora nad radom emitera kad su u pitanju rijaliti programi, njihovo pravilno označavanje, zaštita maloljetnika od sadržaja rijaliti

programa, kao i postupanje regulatornih tijela u ovim slučajevima, te potreba za donošenjem konkretnih podzakonskih rješenja u ovoj oblasti.

Regulatori su se saglasili da ovakav vid saradnje treba da postane redovna praksa, imajući u vidu veliki broj zajedničkih tema, među kojima su zaštita maloljetnika, politička predstavljanja, primjena evropske regulative i regulisanje autorskih prava kod kablovskog emitovanja programa.

*

* *

U Briselu je 13.04.2011.g. održan **sastanak Pododbora EU – Crna Gora o inovacijama, ljudskim resursima, informacionom društvu i socijalnoj politici**, na kome su predstavnici crnogorskih institucija i Evropske komisije predstavili napredak u razvoju zakonodavnog okvira i njegovoj implementaciji u tim oblastima. Predstavnica Agencije je učestvovala na sastanku u dijelu koji je bio posvećen informacionom društvu i medijima.

Komisija je pozdravila usvajanje Zakona o elektronskim medijima i spremnost Crne Gore da uvede promjene u skladu sa preporukama Komisije i Savjeta Evrope iz 2010. godine i ohrabrila crnogorske organe da konsultuju Komisiju o planiranim izmjenama i dopunama. Upućen je poziv crnogorskoj strani da dodatno razmotri sve promjene koje su potrebne kako bi se osigurala potpuna usklađenost sa evropskim regulatornim okvirom i pozvala Crnu Goru da službama Komisije dostavi nacrt sekundarnog zakonodavstva na komentarisanje. Posebno je ohrabreno jačanje administrativnih kapaciteta Agencije za elektronske medije, naročito u oblasti monitoringa.

*

* *

U Berlinu je 12.05.2011.g. održana međunarodna **konferencija „Mediji u jugoistočnoj Evropi,“** u organizaciji Fondacije Friedrich Ebert iz Berlina. Na poziv organizatora, uz njihovo pokriće troškova puta i smještaja, skupu je prisustvovao predstavnik Agencije.

Konferencija je bila posvećena glavnim izazovima vezanim za štampane, elektronske i onlajn medije i definisanju preporuka za buduće unaprjeđenje situacije vezane za pravni okvir i funkcionisanje medija u periodu kada se nekoliko država u regionu priprema za pridruživanje Evropskoj uniji.

U radu konferencije učestvovali su predstavnici Fondacije Fridrih Ebert, Instituta za Evropsko medijsko pravo, Evropske unije, Evropskog parlamenta, Savjeta Evrope, njemačkog Parlamenta, organizacije Article XIX, Savjeta za regionalnu saradnju, Međunarodnog instituta za štampu, Medijske organizacije jugoistočne Evrope, Evropskog udruženja novinskih izdavača, Evropskog novinarskog centra, regulatornih organa iz regiona, kao i urednici i novinari javnih i komercijalnih medija iz jugoistočne Evrope i Evropske unije.

Na konferenciji su predstavljeni glavni rezultati studije pod nazivom “Mediji u jugoistočnoj Evropi – komparativna studija medijskog prava i politike”, koju je pripremio Institut za evropsko medijsko pravo (EMR) iz Brisela, za potrebe Fondacije Friedrich Ebert, uz pomoć eksperata iz zemalja na koje se studija odnosi.

U nastavku konferencije, raspravljalo se o drugim temama od značaja za medijski sektor kako u jugoistočnoj Evropi, tako i u državama Evropske unije i zemljama članicama Savjeta Evrope. Između ostalog, bilo je riječi o medijskim politikama i strategijama u kontekstu proširenja Evropske unije, slobodi medija u jugoistočnoj Evropi, izazovima sa kojima se suočavaju komercijalni mediji i javni radio-difuzni servisi, i drugim pitanjima od značaja za rad i slobodu medija.

Izražena je zabrinutost zbog situacije u medijskom sektoru nekih država članica Evropske unije (Mađarska, Italija) i najavljena je priprema izvještaja Evropskog parlamenta o slobodi izražavanja u Evropskoj uniji, kao i aktivno praćenje situacije u ovoj oblasti od strane Evropske komisije.

U kontekstu procesa pridruživanja, pomenut je napredak Crne Gore u ispunjavanju kriterijuma za početak pregovora o pridruživanju Evropskoj uniji, a naročito pomak koji je napravljen u oblasti slobode izražavanja i dekriminalizacije klevete. Crna Gora je navedena kao pozitivan primjer efikasnosti ovakvog pristupa.

Kao glavni izazovi u regionu, navedeni su nedostatak odgovarajuće istrage u slučajevima nasilja nad novinarima, potreba intenzivnije i ekstenzivnije obuke novinara, veliki broj sudskih sporova protiv novinara, visina kazni, funkcionisanje regulatornih organa, transparentnost vlasničke koncentracije, itd.

U zaključku konferencije, predloženo je organizovanje sličnih skupova u zemljama koje su obuhvaćene studijom "Mediji u jugoistočnoj Evropi – komparativna studija medijskog prava i politike", na kojima bi se detaljno predstavili rezultati studije i raspravljalo o pitanjima koja su pokrenuta na ovoj Konferenciji.

*

* *

U organizaciji Kancelarije predstavnika za slobodu medija pri OEBS-u, a u saradnji sa Misijom OEBS-a u Bosni i Hercegovini, uz podršku Kancelarije OEBS-a u Albaniji, Misije OEBS-a na Kosovu, Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Misije OEBS-a u Srbiji i Misije OEBS-a u Skoplju, 13. i 14. oktobra 2011. godine, u Sarajevu, u Bosni i Hercegovini, održana je **Prva konferencija OEBS-a o medijima Jugoistočne Evrope**.

Blizu stotinu međunarodnih i lokalnih stručnjaka i predstavnika medija Jugoistočne Evrope prisustvovalo je konferenciji i razgovaralo o aktuelnim dešavanjima u sferi slobode medija, te izazovima koji se nameću u regiji.

U središtu zanimanja učesnika konferencije bila je nezavisnost medija, koja podrazumijeva i teme kao što su: stanje sistema javnog emitovanja, zakonski izazovi koji ograničavaju slobodu medija, nasilje nad novinarima i zastrašivanje novinara, te uslovi zapošljavanja novinara.

Na poziv organizatora, uz njihovo pokriće troškova puta i smještaja, na konferenciji je učestvovala predstavnica Agencije u svojstvu paneliste u okviru sesije posvećene izazovima važnim za razvoj i primjenu pravnog okvira.

Na skupu je usvojena Deklaracija „Na putu do slobode medija“ kojom je ukazano na potrebu razvijanja i održavanja mehanizama samoregulacije rada medija, nezavisnih od organa vlasti, zasnovanih na najvišim standardima profesionalnog ponašanja, kako bi se poboljšao kvalitet novinarstva i ponudila adekvatna i proporcionalna reakcija na greške i kršenje etičkih načela od strane novinara. Među ostalim, istaknuta je obaveza organa vlasti na svim nivoima da javno i odlučno istaknu i obezbijede nezavisnost javnih emitera, kako u uređivačkom, tako i u finansijskom smislu, "jer su oni od ključne važnosti za osiguranje funkcionalne demokratije i stvaranje uporišta za slobodu medija".

Istaknuto je i da bi profesionalni novinari trebali da teže tačnosti i objektivnosti, te poštovanju kodeksa etičkog ponašanja, jer transparentni samoregulacioni mehanizmi nude dovoljno prilika za ispravljanje štete osobama čiji je ugled narušen, te doprinose jačanju profesionalizma i kredibiliteta medija.

Uz apel za striktno sprovođenje zakona koji tretiraju ulogu i funkcionisanje medija u Deklaraciji se naglašava potreba za jačanjem novinarskih sindikata i poboljšanjem uslova rada i zapošljavanja novinara.

*

* *

U Zagrebu, Hrvatska (14.-16. oktobra 2011. godine) održana je **konferencija “Političke partije i mediji u demokratiji”**. Skup je organizovala Regionalna inicijativa za razvoj političkih partija Nacionalnog demokratskog instituta za međunarodne poslove (RPI NDI), u saradnji sa Međunarodnim centrom Olof Palme, SDP Hrvatske i Udruženjem za razvoj društvene demokratije „Novo društvo“ iz Hrvatske. Na poziv organizatora, uz njihovo pokriće troškova puta i smještaja, na konferenciji je učestvovala predstavnica Agencije i predstavila stanje i pravni okvir u kojem rade mediji u Crnoj Gori.

Skup je omogućio predstavnicima različitih organizacija (članovima ili zaposlenima u političkim partijama, poslanicima, novinarima, univerzitetskim profesorima i sl.) da razmijene mišljenja o izazovima za razvoj medijskog sistema u demokratskom društvu ili, kako se pokazalo, u „demokratijama u razvoju“. Prepoznati su po obimu i strukturi različiti, ali opet zajednički problemi sa kojima se suočavaju mediji kao i pojedini organi i organizacije koji se bave medijima. Neki od njih su autocenzura, pritisci na medije, uticaj na njihovu finansijsku ili uređivačku nezavisnost.

Na skupu je potvrđeno da uprkos ekonomskoj krizi i nedostatku demokratske tradicije, mediji zaslužuju rastuću pažnju uključujući podršku, a ne pritiske. Ukoliko ona izostane, ugroziće se njihov razvoj i održivost i rezultirati dugoročnim demokratskim i društvenim poremećajima. Jasno se pokazuje da, umjesto da se posmatraju kao potencijalno jak partner, mediji se vide kao protivnik i često tretiraju uz nedostatak poštovanja i razumijevanja za njihovu suštinsku (finansijsku i uređivačku) nezavisnost. Umjesto da se sa svih strana radi na izgradnji/jačanju povjerenja, izgleda da je lakše insistirati na priči o lošim medijima ili političarima nego pronalaziti načine da se poboljša rad i jednih i drugih.

Učesnici skupa su konstatovali da nema dovoljno razumijevanja o tome šta čini dobru medijsku politiku. Naime, većina diskusija se bazirala na prikupljanju i predavljanju podataka koji nijesu uporedivi, bez ozbiljnijeg interesa da se analizira značaj prikupljenih podataka i šta bi trebalo uraditi da se prevaziđu očigledni problemi ili ostvare definisani ciljevi.

Na konferenciji je dat vrlo praktičan i sveobuhvatan pregled seta međunarodnih standarda koje bi trebalo imati u vidu prilikom kreiranja, monitoringa i evaluacije bilo koje medijske politike, mjera ili rezultata (UNESCO, Savjet Evrope ....). Na taj način bi se poboljšao kvalitet učešća svih zainteresovanih strana u ukupnom procesu ocjene demokratskog razvoja/progresa određene države. Imajući u vidu proces integracije u EU i vrlo kompleksan proces pregovaranja koji je ispred većine zemalja (bilo da se radi o zemljama kandidatima ili potencijalnim kandidatima) izgleda da je pravo vrijeme da se postavi pitanje da li ključni učesnici u tom procesu razumiju šta je ili šta će biti njihova uloga i da li će moći da je ostvare na odgovoran, profesionalan i transparentan način.

*

* *

Na poziv predsjednika Regulatornog organa za radio-difuziju Malte, Agencija za elektronske medije je učestvovala na **13. plenarnoj sjednici Mediteranske mreže regulatornih organa** 24. i 25. novembra 2011. godine na Malti. Skupu su, pored predstavnika devetnaest država Mediterana i zvaničnika dvije evropske organizacije, prisustvovali i predstavnici Agencije, koja je tom prilikom pristupila ovoj međunarodnoj asocijaciji.

Na sastanku se raspravljalo o izazovima audiovizuelne regulacije u oblasti Mediterana, naročito u svjetlu uvođenja novih radio-difuznih servisa, emitovanja rijaliti programa i njihovog uticaja na društvo i emitovanja tematskih programa i plasmana proizvoda u okviru ovih programa.

Konferencija je zaključena potpisivanjem Deklaracije o rijaliti televiziji od strane svih članica asocijacije, u cilju promovisanja dijaloga između profesionalaca iz audiovizuelnog sektora i građanskog društva i zaštite osnovnih prava učesnika u ovim programima, kao i njihovog odgovarajućeg monitoringa.

*

* *

U Ohridu, u Makedoniji, od 25. do 27. maja 2011. godine održan je **33. sastanak Evropske platforme regulatornih organa (EPRA)**. U radu skupa učestvovalo je 136 predstavnika iz 47 zemalja članica, među kojima i predstavnici Agencije.

Na dvije plenarne sjednice i u okviru tri tematske radne grupe razmijenjene su informacije, mišljenja i iskustva o sljedećim tematskim oblastima i konkretnim pitanjima: regulisanje sadržaja u uslovima koegzistencije tradicionalnih i novih elektronskih medija; ostvarivanje nezavisnosti regulatora u savremenim uslovima; plasman proizvoda; radio u digitalnoj eri i aktuelna pitanja politike spektra u EU.

Izuzetno dinamičan razvoj tehnologija stalno i ubrzano postavlja izazove pred Direktivu o audiovizuelnim medijskim uslugama. Kreiranje novih mogućnosti emitovanja i prijema (Conected/Smart TV), kao i brojni novi servisi (video na zahtjev, catch-up TV, magazine videwo sites, aggregator sites, video hosting i exchange sites) neprestano aktuelizuju pitanja da li su svi ti posebni servisi obuhvaćeni postojećim normama i da li su one primjenjive na sve postojeće servise. Za rješavanje pitanja regulatornog okvira, odnosno obima koji bi obuhvatio brojne postojeće i stalno dolazeće nove forme i mogućnosti AVM servisa, iznesena su interesantna razmišljanja o strategijama djelovanja i praktična iskustva. Jedan od regulatora (francuski CSA) smatra da se svrha regulisanja emitovanog sadržaja (zaštita opštih vrijednosti, zaštita osjetljivih grupa i sl.) prije može postići fokusom na izgradnju opštih principa i njihovu shodnu primjenu na posebne tipove medija (Internet vs. AVM), uz jačanje mehanizama samoregulacije i koregulacije. Drugi regulatori (recimo Holandska RA) u implementaciji Direktive stavljaju težište na klasifikaciju kriterijuma za AVM usluge na zahtjev, u nastojanju da obezbijede dovoljno širok pravni okvir primjenjiv na sve pojedinačne servise. Za Veliku Britaniju je karakterističan koregulatorni pristup, dok predstavnici italijanskog regulatora ukazuju na činjenicu da pojedine aktuelne pravne odredbe brzo zastarijevaju pred naletima stalnih tehnoloških inovacija i objektivno dovode u pitanje praktičnu primjenjivost postojećih standarda i normi.

Značajna pažnja je posvećena ostvarivanju nezavisnosti regulatora. Na temelju osnovnog polazišta da nezavisnost nije samo karakteristika, već i temeljni princip i razlog postojanja regulatornih agencija u ovoj oblasti, iznesena su različita praktična iskustva i pogledi čiji je osnovni zajednički imenitelj veći ili manji jaz između formalne i stvarne (de fakto) nezavisnosti. U tom kontekstu, ukazano je na različite vrste pritisaka od strane vlada, ali i opozicije, nevladinih institucija i tijela, biznisa itd, pri čemu je vrlo često najveći problem njihovo kombinovano djelovanje. Kao na jedno od efektivnih rješenja za očuvanje nezavisnosti regulatora ukazano je na potrebu konstantnog dijaloga regulatora sa vladom, parlamentom, medijima i svim ostalim zainteresovanim stranama.

*

* *

U organizaciji Generalnog audiovizuelnog savjeta iz Belgije, **34. sastanak Evropske platforme regulatornih organa (EPRA)** održan je od 5. do 7. oktobra 2011. godine u Briselu.

U toku ovog dvodnevnog skupa, 150 predstavnika regulatornih organa iz 46 država (među kojima i predstavnici Agencije), kao i gostujući eksperti, razmijenili su mišljenje o regulaciji u oblasti audiovizuelnih medija. Motivi koji su se na skupu često ponavljali bili su regulacija novih medija, sa akcentom na AVM usluge na zahtjev, zaštita maloljetnika i saradnja među radio-difuznim regulatorima u Evropi.

Tri paralelne radne grupe organizovane u okviru skupa bavile su se najnovijim dešavanjima vezanim za plasman proizvoda, odnos između regulacije i ekonomske održivosti platformi digitalne zemaljske televizije, kao i zaštitu maloljetnika u promjenljivoj situaciji na tržištu audiovizuelnih medijskih usluga.

Drugi dan skupa počeo je panel diskusijom, posvećenom efikasnom funkcionisanju regulatora, a raspravljalo se o različitim pristupima regulatornih organa monitoringu programa elektronskih medija, kao i o pozitivnoj praksi i trenutnim izazovima u ovoj oblasti.

Predstavnici monitoring sektora evropskih regulatora predstavili su svoja iskustva, metodologiju i tehniku praćenja audiovizuelnih sadržaja, kako emitovanih od strane tradicionalnih elektronskih medija, tako i servisa koje nude novi nelinearni mediji.

Na skupu je zaključeno da su glavni izazovi sa kojima se regulatori susrijeću prilikom monitoringa medija ogroman broj radio i televizijskih emitera i ograničeni ljudski resursi. Sve veći problem predstavlja i nedostatak koordinacije na evropskom nivou kada su u pitanju standardi monitoringa audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev, kao i dinamika promjena na tržištu.

*

* *

Predstavnici Agencije za elektronske medije učestvovali su na međunarodnom seminaru **"Jugoistočna Evropa nakon 20 godina: Transformacija iz državnih u javne servise"**, koji je održan 14. novembra 2011. godine u Sarajevu. Skup su zajednički organizovali Generalni direktorat Evropske komisije (EC) za proširenje i Sekretarijat Regionalnog savjeta za saradnju (RCC), uz podršku Evropskog udruženja javnih servisa u jugoistočnoj Evropi i Evropske radio-difuzne unije (EBU).

Seminar je organizovan kao odgovor na konferenciju Evropske komisije pod nazivom "Pusti glas!" o slobodi izražavanja i medija, održanoj u Briselu u maju 2011. godine, na kojoj je značajan prostor bio posvećen pitanjima od važnosti za javne servise.

Skupu su prisustvovali direktori javnih servisa, visoki vladini funkcioneri, predstavnici regulatornih tijela i civilnog društva (medijskih organizacija) iz jugoistočne Evrope, kao i relevantnih međunarodnih organizacija. Analizirano je stanje javnih servisa u jugoistočnoj Evropi nakon 20 godina demokratske tranzicije, u namjeri da se sagleda budući smjer aktivnosti u cilju podrške njihovoj slobodi, nezavisnosti i održivosti. Učesnici su u zaključcima seminara preporučili budući pravac aktivnosti u cilju podrške slobodi, nezavisnosti i održivosti javnih servisa.

U raspravi je učestvovalo više od pedeset predstavnika 13 jugoistočno-evropskih članica Savjeta za regionalnu saradnju. Na poziv organizatora, uz njihovo pokriće troškova puta i smještaja, na konferenciji su učestvovali predstavnici Agencije.

*

* *

Prošle godine, **Misija OEBS-a u Crnoj Gori** finansirala je **projekat modernizacije i razvoja kapaciteta Sektora za monitoring Agencije za elektronske medije**. Kroz ovaj projekat, pružena je dragocjena podrška kontinuiranom usavršavanju i modernizaciji Sektora za monitoring kao i promociji i implementaciji programskih standarda u audiovizuelnom medijskom sektoru Crne Gore.

Projekat je uključivao učešće stranih i lokalnih eksperata u obuci zaposlenih u Sektoru za monitoring i izradu softvera i baze podataka za potrebe monitoringa elektronskih medija, kao i nastavu engleskog jezika.

Rad sa stranim ekspertom organizovan je u saradnji sa nezavisnim regulatornim organom Francuske, Generalnim audiovizuelnim savjetom, čija je direktorica programskog sektora, Mariz Brižije, prenijela praktična iskustva u monitoringu elektronskih medija zaposlenima u Agenciji.

Lokalni eksperti sa dugogodišnjim iskustvom u monitoringu medija analizirali su programski sadržaj crnogorskih medija, primjenu programskih standarda, a bavili su se i pitanjima metodologije i tehnike monitoringa medija.

Očekuje se da će se projekat nastaviti ove godine, uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

*

* *

Krajem 2011. godine, **Institut za statistiku UNESCO-a** predložio je Agenciji za elektronske medije da, u svojstvu aktivnog člana, učestvuje u radu **međunarodne Radne grupe za medijsku statistiku**. Aktivnosti Radne grupe fokusiraće se na pripremu međunarodnog istraživanja vezanog za medijsku statistiku, koje će obuhvatati oblasti od velikog interesa za Agenciju, uključujući koncentraciju medijskog vlasništva, lingvističku raznovrsnost u nacionalnim informativnim programima, obuku novinara, digitalne medije, itd.

Prepoznajući značaj ovakvog istraživanja i učešća Crne Gore u pomenutim aktivnostima, Agencija je preuzela obavezu da učestvuje u radu Radne grupe i koordinira aktivnosti vezane za ovaj projekat na nacionalnom nivou. Predstavnik Agencije učestvovaće na sastancima međunarodne Radne grupe koji se planiraju 2012. godine.

*

* *

U junu 2011. godine, Agencija za elektronske medije je potpisala sa Delegacijom EU u Crnoj Gori Ugovor o grantu (CRIS No. 267 792) za realizaciju projekta SEE Digi.TV („Digitalna televizija jugoistočne Evrope“). Projekat je odobren u okviru Transnacionalnog programa saradnje država jugoistočne Evrope (SEE) za period 2007. – 2013. (SEE Transnational Cooperation Programme 2007 – 2013), a finansira se kroz strukturalne fondove ERDF, IPA i ENPI.

Ukupni troškovi Projekta su 160,200 EUR. Od toga će iz IPA fondova biti obezbijeđeno 136,170 EUR (ili 85% od procijenjenih opravdanih troškova), dok će ostatak obezbijediti Agencija za elektronske medije i Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

SEE Digi.TV bi trebalo da ubrza digitalizaciju javnih servisa i omogući širu primjenu širokopojsanskih servisa zasnovanih na informacionim i komunikacionim tehnologijama.

Uključivanje zainteresovanih strana, naročito emitera i stručne javnosti, od presudnog je značaja i imaće pozitivan uticaj na poslovni razvoj. Dugoročno gledano, ovaj projekat bi trebalo da riješi probleme digitalne podjele i socijalne inkluzije i doprinese stvaranju regiona sa jednakim

možnostima za pristup širokopojasnim servisima zasnovanim na informacionim i komunikacionim tehnologijama od strane različitih grupa korisnika, kako u urbanim tako i u ruralnim područjima.

Opšti cilj SEE Digi.TV projekta je harmonizacija aktivnosti u ciljnom regionu JIE po pitanju uvođenja digitalnih radio-difuznih servisa, tako što će se:

- (a) ubrzati cjelokupni proces prestanka analognog emitovanja u regionu i dalji razvoj efikasnijih tehnologija,
- (b) postići visok stepen usklađenosti zakonske regulative i tehničkih okvira sa procesom digitalizacije u EU,
- (c) izbjeći fragmentacija politike, tehnologije i tržišta,
- (d) pripremiti regionalna strategija optimalnog korišćenja oslobođenog frekventnog spektra za nove širokopojasne servise zasnovane na informacionim i komunikacionim tehnologijama,
- (e) potići efikasno upravljanje digitalnom dividendom.

SEE Digi.TV se zasniva na distribuciji televizijskog signala i novih servisa svim korisnicima u regionu JIE, bez obzira na njihov pol ili etničku pripadnost. Osim toga, projekat će doprinijeti ekološkoj održivosti, jer nova digitalna radio-difuzna tehnologija, kako emisiona tako i prijemnička, zahtijeva znatno manju potrošnju energije. Ukupno trajanje projekta je 25 mjeseci.

Agencija za elektronske medije i Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost biće partnerske organizacije u Crnoj Gori. Osim toga, 12 drugih organizacija iz devet zemalja (Austrija, Italija, Slovenija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija i Srbija) biće naši partneri u ovom projektu.

Opšti cilj SEE Digi.TV projekta je da olakša integrisani i koordinisani teritorijalni razvoj u vezi sa procesom prelaska sa analognog na digitalno emitovanje i spriječi moguće negativne društvene, ekonomske i tehničke implikacije u slučaju da ovaj proces doživi neuspjeh na nacionalnom i regionalnom nivou.

Posebni ciljevi projekta su:

1. Podrška Crnoj Gori u njenom aktivnom učešću u eliminisanju razlika u procesu prelaska sa analognog na digitalno emitovanje u regionu JIE, kroz obezbjeđivanje usklađenih aktivnosti i pristupa pravnim, ekonomskim i pitanjima informacione kampanje.
2. Podrška crnogorskim regulatornim organima u brzom i efikasnom sprovođenju procesa prelaska sa analognog na digitalno emitovanje, u cilju poboljšanja kvaliteta i dostupnosti infrastrukture za digitalnu televiziju i pristupa servisima zasnovanim na informacionim i komunikacionim tehnologijama.

U okviru **Prvog segmenta projekta (Programsko i finansijsko upravljanje projektom / Transnational project and financial management)**, predstavnici Agencije su dali aktivni doprinos ukupnom upravljanju finansijskim, administrativnim, tehnološkim i operativnim aspektima projekta,

učešćem u radu Upravnog odbora i Izvršnog odbora projekta i izvršavanjem preuzetih obaveza blagovremeno i u skladu sa planom i budžetom projekta.

U **Ljubljani, Slovenija** 18. i 19. aprila 2011.g. održan je **Početni sastanak u okviru projekta SEE Digi.TV**. Sastanak je održan u organizaciji slovenačke Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (APEK), koja je i glavni partner u projektu. Sastanku su prisustvovali predstavnici svih partnera u projektu (uključujući predstavnike Agencije), a održani su i sastanci Upravnog odbora i Izvršnog odbora.

Cilj sastanka je bilo usaglašavanje stavova i razmjena informacija o tome šta treba da se pripremi kao rezultat projekta, kao i to kako, ko i kada treba da izvrši određene aktivnosti u okviru projekta.

Dokumenti neophodni za implementaciju projekta usvojeni su na sastanku, a osnivanje Upravnog odbora i Izvršnog odbora projekta obezbijedilo je uspješan zvanični početak projekta.

Ubrzo poslije početnog sastanka, održan je i **drugi sastanak u okviru ovog projekta u Beču**. Sastanak Izvršnog odbora, održan je u periodu od 17.05. do 19.05. 2011. godine. Skup je organizovao austrijski regulatorni organ za radio-difuziju i telekomunikacije RTR (Rundfunk & Telecom Regulierungs GmbH) koji je jedan od partnera u projektu, a na njemu je učestvovao i predstavnik Agencije.

Glavni cilj sastanka je bio usklađivanje pristupa sprovođenju aktivnosti na implementaciji projekta u skladu sa planom. Osim toga, na sastanku su predstavljeni mehanizmi praćenja progressa u okviru projekta. Svrha sastanka u Beču bila je prezentacija trenutnog statusa i progressa u realizaciji projekta u periodu nakon inicijalnog sastanka u Ljubljani. Predstavnici vodećeg partnera APEK-a i kancelarije projekta predstavili su važne elemente koje treba imati u vidu prilikom monitoringa progressa samog projekta sa posebnim osvrtom na način postupanja sa promjenama na projektu (dokumentacija, administrativne promjene i sl.), sistem menadžmenta podataka u projektu i metodologiju izrade izvještaja od strane partnera u projektu.

Na sastanku se raspravljalo o temama koje su bile predviđene na inicijalnom sastanku u Ljubljani, koje se odnose na: pripremu prvog izvještaja ERDF partnera, razmjenu informacija o napretku po pojedinim radnim grupama (WP), trenutne aktivnosti u IPA zemljama u vezi sa potpisivanjem IPA ugovora, kao i datume, odnosno termine održavanja sljedećeg sastanka.

U skladu sa preuzetim obavezama, sljedeći skup u okviru ovog projekta održan je **27. i 28. septembra u Budvi**, u organizaciji Agencije za elektronske medije i Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost. Tom prilikom održan je **prvi tehnički sastanak i sastanak Izvršnog odbora Projekta SEE Digi.TV**.

U toku dvodnevnog sastanka, predstavnici regulatornih tijela za medije i elektronske komunikacije iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Albanije, Slovenije, Austrije, Italije i Mađarske i njihovih partnerskih organizacija (njih 31), posebnu pažnju posvetili su ključnim projektnim segmentima u okviru kojih će biti analizirano postojeće stanje i formulisane preporuke za unaprjeđenje pravnog, tehničkog i ekonomskog okvira od značaja za uspješno sprovođenje procesa digitalizacije TV emitovanja.

Na skupu je razgovarano i o pitanjima i rješenjima koja bi trebalo da omoguće blagovremeno i kvalitetno informisanje i upoznavanje gledalaca i potrošača sa svim relevantnim aspektima ovog procesa.

Na poziv italijanskog partnera Informest, partneri u projektu SEE Digi.TV sastali su se **17. i 18. novembra 2011. godine u Goriciji** (Italija) i razgovarali o napretku koji je napravljen u ovom periodu projekta, tačnije tokom oktobra i novembra 2011. godine, kao i o detaljima budućih aktivnosti planiranih u sljedećih nekoliko mjeseci.

Cilj sastanka bio je prvenstveno predstavljanje trenutnog statusa u realizaciji projekta, odnosno dosadašnjih rezultata po pojedinačnim aktivnostima, a koje su utvrđene na prethodnom sastanku koji je održan u Budvi 26. – 27. septembra 2011. godine i to za radne grupe WP3, WP4, WP5 i WP6.

Najveća pažnja bila je posvećena analizi i smjernicama pripremljenim u okviru pravnog, tehničkog i ekonomskog radnog paketa, čija se finalizacija očekuje krajem 2011. i početkom 2012. godine.

U cilju efikasne komunikacije i koordinacije rada, projektovan je i stavljen u funkciju sistem upravljanja dokumentima kao dio internet sajta projekta (www.see-digi.tv), omogućavajući partnerima u projektu da arhiviraju i prate dokumenta na veoma jednostavan i lako dostupan način.

U okviru **Drugog segmenta projekta (Komunikacione aktivnosti /Communication activities)**, u oktobru 2011. godine je urađen **Komunikacioni plan**, koji je odobrila Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori. On sada čini integralni dio projekta, a cilj mu je da obezbijedi da komunikacija u toku projekta bude dobro koordinisana među partnerima i prema svim zainteresovanim stranama.

U okviru **Trećeg segmenta projekta (Pravni okvir / Legal framework)**, pripremljena je **Analiza regulatornog okvira** koja predstavlja komparativnu analizu zakonskih propisa za prelazak sa analognog na digitalno televizijsko emitovanje u državama jugoistočne Evrope koje učestvuju u projektu. Ova analiza predstavlja dobar osnov za razradu regionalnih smjernica za izradu nacionalnih zakonskih okvira u državama jugoistočne Evrope koji treba da doprinese uspješnoj realizaciji i harmonizaciji aktivnosti u oblasti digitalne radio-difuzije i smanjenju digitalne podjele.

U novembru 2011. godine, usvojene su i **Smjernice za finansijski okvir digitalizacije**. Ovaj dokument nudi savjete za izradu zakonskog okvira za finansiranje procesa digitalizacije u zemljama jugoistočne Evrope koje učestvuju u projektu. Analizom su identifikovane osjetljive grupe u procesu digitalizacije i predložene mjere pomoći, kojima bi se ubrzao ovaj proces.

U okviru **Četvrtog segmenta projekta (Tehnički okvir / Technical Framework)** sačinjena je **Procjena tehničkih okvira**, koja predstavlja detaljan izvještaj o postojećim tehničkim sistemima, sa fokusom na korišćene tehnologije u procesu prelaska sa analognog na digitalno emitovanje.

U okviru **Petog segmenta projekta (Ekonomski okvir / Economic Framework)** pripremljena je **Analiza nacionalnih strategija digitalizacije** država koje učestvuju u projektu. Ovaj dokument je od velikog značaja za dalji razvoj digitalizacije u regionu, s obzirom da nacionalne strategije digitalizacije pružaju informacije o tome kako će ovaj proces biti sproveden i na osnovu kojih tehnologija. Sve ove informacije su važne za harmonizovanu pripremu ostalih okvira – zakonskog, tehničkog, ekonomskog, kao i za informisanje javnosti.

Svi usvojeni dokumenti mogu se naći na veb sajtu projekta www.see-digi.tv.

JAVNOST RADA AGENCIJE

Saglasno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, tokom 2011. godine Agencija je odgovorila na sve podnesene zahtjeve za slobodan pristup informacijama koje su u njenom posjedu.

Protiv odluka Agencije kojima su odbijeni pojedini zahtjevi za pristup informacijama koje predstavljaju poslovnu tajnu, nije podnesena nijedna žalba.

U najvećem broju slučajeva zahtjevi se odnose na akte koji su ili već dostupni putem veb sajta Agencije (podaci o odgovornim licima u pojedinim emiterima i sl.) ili uopšte nijesu u posjedu Agencije (pitanja vezana za samoregulatorno tijelo, dokumente RTCG, finansijske izvještaje pojedinih emitera i sl.).

Važan mehanizam obezbjeđenja javnosti rada Agencije predstavlja redovno blagovremeno objavljivanje i ažuriranje podataka na veb stranici Agencije - www.ardcg.org.

U toku 2011. godine objavljeno je 135 aktivnih, novih dokumenata, od čega 102 u raznim kategorijama, a 33 na naslovnoj strani. Ukoliko se računaju najnovije verzije i ažuriranje pojedinih dokumenata, ukupan broj postavljenih dokumenata je preko 200. Osim navedenog, 70 tzv. statičkih dokumenata, koji čine stalnu strukturu sajta, ispravljeno je i dopunjeno novim podacima.

Tokom 2011. godine **ukupan broj posjeta** veb prezentaciji www.ardcg.org iznosio je **85.600**, u prosjeku 7.134 korisnika mjesečno. Najveći broj posjeta je zabilježen u decembru 2011. (8.214) dok je najmanji broj zabilježen u maju i junu 2011. godine (6.100 i 6.249 respektivno).

Poređenjem broja pregledanih stranica, broja klikova i broja posjetilaca, možemo zaključiti da je prosječan posjetilac naše prezentacije pregledao približno 4 stranice u jednoj posjeti i kliknuo na nešto više od 10 linkova.

Dokumenti sa najviše pregleda ili preuzimanja su podaci koji se odnose na pružaoce AVM usluga, emitere i kablovske operatore. Ukupan broj pregleda ili preuzimanja u 2011. godini bio je 24.174 sa prosječnom posjećenosti od 237 pregleda po dokumentu.

Putem veb prezentacije www.ardcg.org, Agencija je tokom 2011. godine primila 13 prigovora u vezi sa pitanjima iz svoje nadležnosti. Prigovori su se u najvećem broju odnosili na emitovane programske sadržaje koji su tematikom ili vremenom emitovanja mogli štetno uticati na maloljetnike. Takođe, određen broj prigovora odnosio se i na nepopularne mjere zatamnjenja pojedinih programskih sadržaja u okviru ponude kablovskih operatera, a saglasno obavezama u oblasti zaštite autorskog i srodnih prava.

FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA AGENCIJE U 2010. GODINI

U toku 2011. godine Agencija je ostvarila ukupan prihod u iznosu od 1,148,452.91 €, rashodi su iznosili 623,958.13 €, što znači da je ostvarena pozitivna razlika u iznosu od 524,494.78 €.

S obzirom na to da je Agencija tek u drugoj polovini 2011. godine počela sa naplatom naknada po osnovu izdatih odobrenja za emitovanje, procenat naplativosti do kraja godine nije bio zadovoljavajući (54,5%), što ukazuje da ovaj prihod nije bio stabilan izvor finansiranja Agencije u toku 2011. godine.

Takođe, treba imati u vidu da bi naplata bila još manja da krajem decembra 2011. godine nijesu potpisani pojedinačni trojni ugovori između Agencije za elektronske medije, Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i 19 emitera na osnovu Programa državne pomoći koji je usvojila Vlada Crne Gore početkom 2011. godine.

Programom državne pomoći (akt Vlade broj 03-2061 od 10.03.2011. godine) je predviđeno da država preuzme dug elektronskih medija prema Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u ukupnom iznosu od 1.008.709,08 €) i Radio-difuznom centru d.o.o. Podgorica (u ukupnom iznosu od 3.438.930,56 €). Pri tome, definisano je da su korisnici državne pomoći komercijalni emiteri/radio i televizije (preuzimanje duga po osnovu naknada za korišćenje frekvencija, kao i zakupa infrastrukture i kapaciteta prenosa i emitovanja radio-difuznih signala) i lokalni javni radio-difuzni servisi (preuzimanje duga samo po osnovu zakupa infrastrukture i kapaciteta prenosa i emitovanja radio-difuznih signala). Usvojenim programom predviđeno je da će iznos duga koji su emiteri/mediji platili u 2009. i 2010. godini biti regulisan posebnim aktom koji će biti zaključen između emitera/medija, s jedne strane, i Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, sa druge strane.

Na zahtjev Agencije za elektronske medije, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost dostavila je pregled podataka o iznosu duga koji su pojedini emiteri platili u 2009. i 2010. godini i na koji imaju pravo raspolaganja, kao korisnici programa državne pomoći. Imajući u vidu navedeno, krajem decembra 2011. godine je postignut dogovor (o zaključivanju trojnih ugovora između dvije agencije i pojedinih emitera) tako da se sredstva koje je 19 emitera platilo u 2009. i 2010. godini rasporede za pokriće dugova koje imaju prema regulatornim organima.

Na taj način, od ukupno 237.263,98 €, koliko su emiteri platili u 2009. i 2010. godini, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je zadržala 59.811,70 € dok je Agenciji za elektronske medije doznačeno 177.452,28 € i to prema sljedećoj dinamici:

- do kraja 2011. godine uplaćeno joj je 98.994,16 € i
- u trenutku isplate iznosa subvencije za 2010. godinu od strane Vlade Crne Gore, saglasno Rješenju Komisije za kontrolu državne pomoći (br. 01-19/1 od 23.02.2011. godine), a najkasnije do 30.06.2012. godine će biti uplaćeno 89.865,62 €. Uplata ovih sredstava već je realizovana u toku februara 2012. godine.

Tabela 1: Ostvareni prihodi u toku 2011. godine

Vrste prihoda	Plan	Ostvareno	Index
naknada za registraciju	52,702.00	-	-
naknada za emitovanje	618,276.00	566,155.36	91.6
naknada za pruženje AVM usluga na zahtjev	435,756.00	424,984.66	97.6
prihodi od donacija	-	18,546.56	-
ostali poslovni prihodi	-	136,960.68	-
prihodi od redovnih kamata	-	1,805.65	-

Tabela 2: Ostvareni rashodi u toku 2011. godine

Vrste rashoda	Plan	Ostvareno	Index
bruto zarade zaposlenih	433,190.00	363,478.43	83.9
ostala lična primanja i naknade	25,170.00	18,537.00	73.6
bruto naknade članova Savjeta	85,957.00	77,646.26	90.3
službena putovanja i članarine međ. org.	29,400.00	15,567.32	53.0
rashodi za materijal i usluge	49,050.00	28,747.67	58.6
trošak održavanja osnovnih sredstava	12,600.00	10,747.15	85.3
ostala poslovna terećenja	138,260.00	52,029.10	37.6
humanitarne pomoći i sponzorstva	10,000.00	7,449.00	74.5
subvencije kamate	25,000.00	23,733.51	94.9
amortizacija	30,000.00	26,022.69	86.7
rezerva	40,431.00	-	-

Detaljnije informacije o rezultatima finansijskog poslovanja Agencije za radio-difuziju u 2011.g. mogu se naći u IZVJEŠTAJU O FINANSIJSKOM POSLOVANJU AGENCIJE ZA ELEKTRONSKE MEDIJE ZA 2011. GODINU, dostupnom na veb sajtu www.ardcg.org.

*

* *

U toku 2011. godine, **Državna revizorska institucija je sprovela reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za elektronske medije za 2010.godinu** (izvještaj je dostupan na sajtu Agencije www.ardcg.org i Državne revizorske institucije www.dri.co.me). Tom prilikom Agencija je pozitivno ocijenjena i dobila preporuke za unaprjeđenje finansijskog poslovanja regulatora.

*

* *

Izveštajem o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za elektronske medije za 2010. godinu, Državna revizorska institucija je konstatovala da je, u postupku vršenja opšte revizije Agencije za telekomunikacije i poštansku djelatnost za 2007.g., utvrđeno da je navedena Agencija izvršila nabavku poslovnog prostora površine 369m² putem pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje, za potrebe Agencije za radio-difuziju, tj. Agencije za elektronske medije. U Izveštaju Državne revizorske institucije, u daljem, se konstatuje da, budući da državnom revizoru nije dat na uvid dokaz o stavljanju van snage Zaključka Vlade Crne Gore br. 03-2568 od 19. aprila 2007. godine, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost nije

postupila shodno navedenom zaključku jer kupljeni prostor nije stavila na raspolaganje Agenciji za elektronske medije.

Naime, Vlada Crne Gore je na 22. sjednici održanoj 12.04.2007.g. donijela zaključak kojim se daje saglasnost da Agencija za telekomunikacije i poštansku djelatnost kupi poslovni prostor koji bi koristila ova Agencija, Agencija za radio-difuziju i RDC. Međutim, Agencija za telekomunikacije i poštansku djelatnost je 2007.godine raspisala i realizovala javni tender za izbor najpovoljnije ponude za kupovinu poslovnog prostora isključivo za svoje potreba. Sa druge strane, pomenuti Zaključak Vlade o rješavanju pitanja prostora Agencije za radio-difuziju do danas nije realizovan, niti su obezbijeđena sredstva za tu namjenu.

Imajući u vidu zaključke Državne revizorske institucije, Savjet Agencije za elektronske medije je u prošloj godini sproveo niz aktivnosti i sastanaka kako bi se trajno riješio problem poslovnih prostorija Agencije.

*
*   *
*

Državna revizorska institucija je u svom Izveštaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za elektronske medije za 2010. godinu, u okviru Mišljenja sa predlogom mjera i datih preporuka za unaprjeđenje rada subjekta, konstatovala sljedeće:

„Potrebno je da Agencija za elektronske medije zajedno sa Radio - Televizijom Crne Gore kao najvećim korisnikom navedenih potraživanja još jednom razmotri mogućnost pokretanja sudskog postupka za naplatu dospjelih potraživanja po osnovu radio-difuzne pretplate, a ukoliko se utvrdi neizvjesnost i neracionalnost za naplatu istih, preporučujemo da nadležni organ Agencije (Savjet) donese odluku o isknjižavanju iz vanbilansnih evidencija.“

Zakonom o radio-difuziji iz 2002. godine bio je regulisan način ubiranja radio-difuzne pretplate kao jednog od bitnih uslova funkcionisanja radio-difuznog sistema, a posebno republičkih javnih radio-difuznih servisa. Bilo je propisano da radio-difuznu pretplatu plaća svako domaćinstvo i pravno lice, koje ima sjedište na teritoriji Republike, gdje su obezbijeđeni tehnički uslovi za prijem bar jednog radio ili televizijskog programa. Naplatu pretplate vršila je Agencija za radio-difuziju sklapanjem ugovora sa drugim pravnim licima („Crnogorski telekom“ a.d. i „Elektroprivreda Crne Gore“ a.d.).

Imajući u vidu naprijed navedeno, a posebno preporuku Državne revizorske institucije, Savjet Agencije za elektronske medije je uputio zahtjev Radio – Televiziji Crne Gore, kao najvećem korisniku sredstava od radio-difuzne pretplate, za izjašnjenje po pitanju mogućnosti pokretanja sudskog postupka za naplatu dospjelih potraživanja po osnovu radio-difuzne pretplate. Pri tome je posebno naglašena potreba izjašnjenja Savjeta Radio-Televizije Crne Gore o spremnosti i mogućnosti učešća u troškovima postupaka pripreme i realizacije sudskih postupaka za naplatu nenaplaćenih potraživanja po ovom osnovu. Do kraja 2011. godine Agencija nije dobila stav Savjeta Radio-Televizije Crne Gore o predmetnim pitanjima.